

Beri danes

**"VINOGRAD IN VSAKDANJI
KRUK"**

v gospodarski prilogi

Politična plačana v gotovini.

Cena L 0.50

Domoljub

V Ljubljani 2. julija 1941-XIX

Celo 54 · Štev. 27

Redazione e Amministrazione: Ljubljana, Kopitarjeva 6 — Letna naročnina 18 Lir; inozemstvo 30 Lr

Borovniški most je popravljen Most je izročil prometu prometni Minister Eksk. Host Venturi

V soboto dopoldne je vsa borovniška kotlina praznovala velik in pomemben praznik. Ob navzočnosti najvišjih predstavnikov je bil izročen prometu popravljeni veličastni železniški viadukt v Borovnici. Mogočnim naporom in požrtvovalnemu, noč in dan trajajočemu delu pa je uspelo, da je bil zgrajen nad 200 m dolgi železni most, ki je vezal še stoječa dela židnega borovniškega viadukta, prej kakor v dveh mesecih. Vse priznanje zasluži to delo, ki ga je še posebej priznal prometni minister Eksk. Host Venturi, ki je v spremstvu državnega podtajnika Eksk. Janellia osebno prišel izročiti most svojemu namenu.

Visokemu gostu so se odpeljali nasproti v Postojno Eksk. Visoki Komisar Grazioli, armadni poveljnik, armadni general Eksk. Ambrosio in poveljnik armadnega zbora general Eksk. Rabotni s spremstvom. V spremstvu teh odličnikov se je Eksk. prometni minister pripeljal s posebnim vlakom točno ob 11.30 na borovniško postajo. Borovnica se je za to slovesnost vsa okrasila s trikolorami, po cestah pa se je nabralo številno občinstvo, ki je hotelo prisostvovati tem slovesnim trenutkom. Borovniška postaja je bila vsa v zastavah. Na peronu je bila postavljena častna četa italijanske vojske, prav tako pa je bila na postaji in pred postajo zbrana ljubka šolska mladina, ki je s svojimi učitelji prihitela, da pozdravi visokega gosta. Ko je Eksk. Prometni Minister s spremstvom izstopil na borovniški postaji, mu je Eksk. Visoki Komisar predstavil najprej domače predstavnike.

Najprej je pozdravil visokega gosta okr. načelnik Maršič, zatem pa je izrekel dobrodošlico borovniški župan, g. Kovačič. Eksk. Visoki Komisar je nato predstavil še predstavnike sosednih občin, kakor tudi načelnike ljubljanskega železniškega ravnateljstva, ki so sodelovali z ženijskimi edinicami, ki so popravljale železniško progo in borovniški viadukt. Eksk. minister je vsakemu ljubezno odzdravil, za dobrodošlico pa se je zahvaljeval. Železniški ravnatelj inž. Kavčič se je nato v pristrčen nagovor zahvalil Eks. Prometnemu Ministru, da je osebno prišel izročiti prometu most, ki je tako izrednega pomena za gospodarstvo Ljubljanske province. Nato je mimo šolske mladine, ki je vneto pozdravljala z rimskim pozdravom visokega gosta, krenil visoki gost s spremstvom skozi postajno postopje, odkoder se je odpeljal pod mogočni viadukt. Vso pot ob cesti je množica pozdravljala visoke goste.

Ob srednjem železnem stebri podpornika novega železnega mosta, ki je bil ves okrašen z zastavami, so bile v velikem četverkotniku postavljene vse ženijske edince, ki so pomagale graditi most. Eksk. minister je šel najprej ob obokih starega mostu in nato ob razvalinah proti sredi mosta. Poveljnik ženijskih čet je raportiral Eksk. prometnemu ministru, med tem ko so vsaki visokemu gostu izkazali čast z vojaškim pozdravom. Eksk. prometni minister si je še ogledal razvaline mostu, nato pa je stopil pod srednji stebel opornik, ki je bil okrašen s sliko Nj. Vel. Kralja

in Cesarja in s sliko Duceja, ter je z betonskega postavka imel kratek in pristrčen nagovor na vojaške ženijske edince, ki so gradile most. Eksk. minister je poudaril, da so ženijske edince s to veličastno zgradbo, ki so jo dokončale v tako rekordnem času, ponovno dokazale svojo sposobnost in vztrajnost italijanske vojske, ki ji je prinesla že toliko slave in priznanj in ki jo bo privedla do končne zmage. Z vzklikom Nj. Vel. Kralju in Cesarju je zaključil svoj govor vojakom, ki so glasno vzkliknili svojemu vladarju in Duceju.

Od tod je krenil Eksk. prometni minister nazaj na borovniško postajo in vlak. Točno ob 12 je med pristrčnim pozdravljanjem potegnil vlak s postaje in počasi zapeljal na most skozi morje zastav, ki so krasile železno konstrukcijo mosta. Tako je prvi vlak prevozil čez novo zgrajeni borovniški most, ki bo zopet vezal Ljubljano s Trstom. Vse postaje na poti do Ljubljane so bile okrašene s trikolorami in povsod so službovali uradniki pozdravljali svojega najvišjega predstavljenega — prometnega ministra s strnim rimskim pozdravom, med tem ko je vlak počasi peljal skozi postajo.

Izredno pristrčen in slovesen sprejem pa je priredila prometnemu ministru Eksk. Host Venturi Ljubljana. Vsa ljubljanska postaja je bila odeta v morje zastav. Na peronu je bila postavljena častna četa sardinskih grenadirjev s polkovno zastavo in godbo. Točno ob pol 1 je pripeljal vlak na postajo. — Ko se je vlak ustavil, je godba zaigrala pozdravno koračnico, nakar je vi-

soki gost izstopil. Eksk. prometni minister je sprejel najprej raport poveljujočega častnika in nato obšel postrojeno častno četo ter pozdravil polkovno zastavo z rimskim pozdravom. Nato je Eksk. Visoki Komisar predstavil visokemu gostu navzoče predstavnike, tako ljubljanskega škofa dr. Gregorija Rožmana, ljubljanskega župana dr. Adlešiča, bivšega bana dr. Natlačen in vse druge člane sosveta. Po pristrčnih pozdravih je odšel Ekscelesenca prometni minister v čakalnico, kjer je pol ure ostal v ljubeznivem razgovoru s vsemi predstavniki, ki so prišli k sprejemu. Na trgu pred kolodvorom, čigar pročelje je bilo prav tako živahno okrašeno s trobojnicami, se je med tem abrala velika množica in pričakovala visokega gosta. Eksk. prometni minister pa je po pristrčnem slovesu od navzočih predstavnikov vstopil zopet v vlak in se odpeljal. Vsa Ljubljana je današnji obisk Eksk. prometnega ministra sprejela z največjim zadoščenjem, saj je visoki obisk ponovno potrdil veliko zanimanje, ki ga kažejo vsi najvišji predstavniki italijanskega imperija za procvit in napredok najmlajše — Ljubljanske province. Posebno hvaležnost pa čuti vse prebivalstvo Ljubljanske province do Eksk. prometnega ministra zaradi tega, ker je po njegovih navodilih bilo storjeno vse, da se je čimprej obnovil železniški promet med Ljubljano in Trstom in ker je osebno prišel izreči zahvalo in priznanje tisočem vseh tistih, ki so s svojim vztrajnim delom pripomogli, da je bilo to veličastno delo v tako izredno kratkem času kronano z uspehom.

Eksk. Visoki Komisar na Dolenjskem

Bil je navdušeno sprejet od domačega prebivalstva v Trebnjem, na Mirni peči, zlasti pa v Novem mestu, kjer so mu izročili diplomu čast. občanstva

Zadnjo nedeljo je Eksk. Visoki Komisar ponovno obiskal našo Dolenjsko, da čimbolj spozna pokrajino in njene prebivalce. Obiskal je predvsem Trebnje, Novo mesto in Mirno peč. Povsod ga je prebivalstvo navdušeno sprejelo.

V Trebnjem je bil trg slavnostno okrašen. Najlepše je bilo okrašeno občinsko poslopje. Visokega gosta je pozdravila vojaška četa, ob cesti so stali šolski otroci ter s cvetjem in z zastavami pozdravljali goste. Visoki Komisar je dobil od ene izmed učenk prelep šopek, prav tako njegova soproga. V imenu občine je nato pozdravil Visokega Komisarja g. Ban, ki se mu je Visoki Komisar zahvalil z znamenitimi besedami, kjer je ponovno zatrdil, da bo Italija spoštovala našo vero, naše šege, navade in kulturo. Prebivalci so nagradili govor z gromovitimi »Vivo« klici.

Iz Trebnjega se je odpeljal Visoki Komisar proti Mirni peči, kjer je prav tako doživel navdušen sprejem. Tu ga je pozdravil župan Alojzij Povše. Tudi tukaj je imel Visoki Komisar

kratek nagovor. Zanimal se je zlasti za gospodarski položaj občine, njene ceste in druge potrebe.

Od tukaj se je Visoki Komisar odpravil v Novo mesto, kjer mu je dolenska metropola priredila veličasten sprejem. Vse mesto je bilo slavnostno okrašeno. Kljub deževnemu vremenu se je zbralo veliko prebivalstva, da se udeleži glavne slovesnosti. Slavnosten sprejem je bil na okrajnem glavarstvu, kjer so visokega gosta pozdravili novomeški odličniki. Tudi tukaj je g. Visoki Komisar imel nagovor ter kakor prej opozoril oblasti, naj povedo narodu, da velja vojna osiženih sil ne proti ruskemu narodu, ampak proti komunizmu. Nato se je vršila na Glavnem trgu slovesnost, kjer je visokega gosta pozdravil župan med veliko udeležbo množic. V mestni sejni dvorani je bila nato izročitev častnega članstva, ki ga je g. Visoki Komisar z vidnim veseljem sprejel. Nato si je Eksk. Visoki Komisar ogledal še novomeške ustanove, nakar se je spored obiska končal.

Za Domoljubove naročnike

tudi letos izredno lepa knjiga

Zaslopn'ki, pojdite takoj na delo in pridobite nam čimveč naročnikov!

Naročniki Domoljuba! Naročite „Slovenčev koledar“ takoj pri našem zastopniku v Vašem kraju!

Natisnili bomo le toliko izvodov koledarja, kolikor bo plačanih prednaročil.

Slovenčev koledar

za leto 1942

Stane le 9 Lir, za nenaročnike 20 Lir

Letos bo koledarju
priključena tudi lepa povest!

„SLOVENČEV KOLEDAR“, LJUBLJANA, KOPITARJEVA 6

Rabljeva roka

Spisal J. Fletcher Ray.
Poslovenil Frane Poljanec.

Ko sem to gledal, je brž nato gričem izza vrhov vzšlo sonce, in zagledal sem jamo, iz skale izsekano, in v jami je v belo oblečen nekdo spal z rokami prekrizanimi nad prsmi. In ko je sonce vstalo višje, so njegovi žarki jamo preplavali z mogočno svetlobo; in svetloba je njemu, ki je spal, padla na obraz, tako da oči nisem mogel proč obrniti. Saj, glej! Bil je obraz Jezusov — prav tisti, ki sem ga videl na tempeljskih dvorih. Potem mu je na obličje posvetila luč, ki je bila še svetlejša, in on se je zbudil in me pogledal in se nasmehnil tako mило, in glej! Poklical me je z imenom in rekel:

»Hermas, otrok moj, jaz sem šel skoz dolino, ki jo ljudje imenujejo smrt. In zdaj zapustim ta grob in pojdem k svojemu Očetu gori, kamor hočem, da greš tudi ti. Saj si mi svojo ljubezen dokazal z vero in žrtvijo.«

»O Jezus,« sem zavpil, »zelo rad bi šel s teboj, pa sem hudo udarjen in ne morem hoditi.«

»Potem te pa ponesem v naročju,« je dejal. In, o mati! Tako vesel sem, da sem v svoji lepi obleki, saj vem, da kmalu pride.«

Utihnili je in oči zaprl. Dihal je rahlo, komaj se je zdelo, da se še giblje. Čakali smo, saj smo vedeli, da se mu življenje izteka. Jutranje sonce je vstalo nad grič. Posijalo je v spalnico in mu kakor zlat svit žarelo okrog glave.

»Glejte!« je zavpil, oči široko odprl in poskušal vstati.

»Glejte ga pred vratil! Tam čaka. Ti, mati, ga pač nisi mogla videti, sicer bi ga bila prosila, naj vstopi. Jezus! Jezus! Grem! Že grem!« Nežno je glavico naslonil materi na prsi. Nasmehnil se je in zaprl oči, nato pa zaspal. V spanju je nehal dihati.

Nekaj časa smo sedeli. Besede nismo izrekli. Nidija je pokojno ječala. Mati je otroka držala, kakor bi se bala, da ga v spanju moti.

Jaz sem sedel kakor omamljen človek; nisem mogel prenesti, da bi jih gledal. Glavo sem obrnil proti vzhodnemu oknu in gledal jutro. Sonce se je dvigalo in pregnalo jutranje megle. Male jate oblakov so se potopile v rdečino in so ležale kakor speče školjke v morskimi sinjini. Jeruzalem je ves jasen in bel ležal v jutranjem svitu. Tam daleč so zobčasti tempeljski nadzidki žareli kakor točeno zlato pred nenavadno nebesno sljino. Mesto se je kopal v zdravilnih žarkih sončnega boga, ki so z jantarsko svetlobo lili v smrtno sobo.

Rahlo je glorijska jutranjega nébesa mesto zbudila v novi dan. Daleč na hribih sem slišal veselo petje, po ulicah so odmevali koraki. Nekje je ptič klical svojo družico. Vse se je v jutranjem blišcu zdelo živo in veselo — vse, razen tihe blede postave, ki jo je sonce poljubljalo, pa ne zdrnilo; in teh, ki so s sklonjenimi glavami sedeli v sobi smrti...

III. del. VSTAJENJE.

1. poglavje.

S ceste smo slišali topot veliko korakov in glasove ljudi, ki so klicali drug drugemu: »Vstal je! Vstal je!«

Zaslišali smo burno, rahlo trkanje. Nemo smo se spogledali. Nihče se ni ganil, niti Nidija ni nehala pokojno ihteti. Znova trkanje in tedaj so se vrata rahlo odprla.

In Marija, Jezusova mati in Joana sta stali pred nami. Gledali sta nas in molk ju je prevzel. Nato je Mati Marija tiho stopila naprej in našega mrliča nežno na čelo poljubila. Joana s srebrnimi lasmi je tudi tako naredila. In prav med tem se je žalost v suhih očeh materi otajala, in udrle so se ji solze. Ni jokala od dne velike Zalogre prav do te ure. Nato je pristopila Joana in otroka vzdignila in ga na posteljo položila. Med tem je Marija skušala mater potolažiti. S seboj sta prinesli mazil in dragocen dišav in truplo mazili.

»Sta mar vedeli, da bo deček zaspal,« je vprašala Suzana, »da sta semkaj prinesli dišave?«

»Ne, Suzana,« je rekla Joana, »toda zgodila se je čudna reč, ki bi o njej rada pripovedovala, pa vaše žalosti ne morem motiti.«

Suzana ji je zatrdila, da bi rada vse slišala. Na kar je Joana spregovorila in nam pripovedovala.

»Pravkar sva šli h grobu na vrtu, ko je bilo še temno. Toda preden sva še tja prišli, sva zagledali Marijo Magdaleno — ona je namreč tekla pred nama — vpila nama je naproti:

»Vstal je! Vstal je!« Potem nama je vsa bleda in tresoča se pripovedovala, kako je bila pri grobu in ga našla praznega. Na kar sva zelo naglo odšli, in glej! Biló je prav tako, kakor je pravila. Pečat je bil namreč zdrobljen, kamen odvaljen.«

»Kaj vam nisem na Golgoti rekla,« je vzklíknila Joana, »da smrt takega ne more obdržati?«

»Pa zakaj sta prišli sem?« je dejala Nidija. »Morebiti sta mislili, da ga najdeta pri mojem bratu.«

»Kam je odšel, ne veva,« je dejala Joana, »spomnila sem se pa, kako je Hermas po njem klical, in zdelo se mi je, da je morda šel sem, da otroka obišče.«

»Prav zares je bil tukaj,« je rekla Suzana.

v zgodovini

Velikokrat v zgodovini človeštva so nastopili trenutki, ko se je kaka doba za vedno poslovila in je nastopila nova doba, ki je prinesla s seboj čisto nov red, novo mišljenje, nove običaje, nove oblike družabnega življenja. Ti trenutki so bili navadno povezani z velikimi vojnami ali preseljevanji, z revolucijami, z nastopom velikih ljudi, z velikimi zmagami, ali pa tudi z velikimi porazi.

Tako vemo iz zgodovine, da je judovski narod začel širiti svojo denarno moč nad drugimi narodi že po veliki babilonski sužnosti. Babilonska sužnost je pomenila za Jude velik prelom v vsem njihovem narodnem, socialnem, pa tudi verskem življenju, saj je znano, da se po tej dobi niso več vdajali malikovalstvu. Bili so poganjske miselnosti skoraj docela ozdravljeni ter postali zelo odporni, žilavi in samozavestni narod, ki se je kljub vsemu preganjanju zelo dobro ohranil čez tisočletja prav do naših dni.

Vsem je tudi znano, kakšen prelom je prinesel Kristusov nastop pred tisočdevetsto leti. S Kristusom se prenehala ena doba in nastopila druga, tako da smo začeli tudi leta šteti po tem dogodku. Kristus je namreč prinesel na svet novo vero v enega Boga in v njegovega Sina. Ta nova vera je naredila na svetu preobrat, kakršnega zgodovina še ni doživela. Ta preobrat ni bil le zato velik, ker je popolnoma spremenil zunanje oblike človeškega življenja, marveč predvsem zato, ker je spremenil človeško notranjost. Starega poganstva je bilo konec, nastopila je doba krščanstva, ki je vtisnila svetu svoj pečat.

Zgled, kako je ljudsko preseljevanje ustvarilo novo dobo, nam je veliko preseljevanje germanskih in slovanskih narodov na koncu starega in v začetku srednjega veka. Takrat so začeli pritiskati iz vzhodne Evrope ter iz osrednje Azije nešteti germanski ter za njimi slovanski rodovi proti srednji in južni Evropi. Zasedli so dežele, kjer je prej vladala rimska država ter bila razširjena rimska kultura. Novi, priseljeni narodi so te države uničili, uničili v velikem delu tudi rimsko kulturo, v kolikor je ni rešila katoliška Cerkev, ustvarili pa s svojim prihodom novo dobo, novo social-

no stanje, iz katere se je potem začela izoblikovati polagoma evropska kultura.

Tudi velike vojne in celiki vojskovodje so često povzročili v zgodovini velike prevarate. Tako je vojskovodja Karel Veliki ustvaril v Evropi novo dobo, dobo germansko-rimskega cesarstva, ki je bilo bolj ali manj pomembno skozi ves srednji vek. Napoleon Veliki je s svojimi vojskami privedel v dobo narodnega prebujanja, ki ga je bil deležen tudi naš slovanski narod. Tridesetletna vojna je Nemčijo sicer strašno razdejala, vzbudila pa v nji narodni ponos, ki je potem polagoma privedel do enotne nemške države. Nešteto krat so poraženi narodi doživeli v svojem ponižanju novo vstajenje, izgubljena vojna jim je naravnost prinesla rešitev, čemur je bilo zmagovitim narodom njih zmagoslavje mnogokrat začetek popolnega pogina, če niso znali svoje zmage duhovno izkoristiti ter so se predali uživanju in brezdelju na račun premaganih ljudstev. Zgodovina nam nudi vse polno takih primerov. Spomnimo se le na veliko hunsko državo, ki jo je Atila razširil čez celo Azijo in Evropo, ki pa je takoj razpadla po njegovi smrti, ker je bila zidana le na izkoriščanju drugih narodov.

Največkrat pa je nastal preobrat v zgodovini z velikimi socialnimi revolucijami, ki so se vedno dogajale in se bodo tudi v bodoče dogajale, največkrat na miren, večkrat tudi na krvav način. Že staro rimsko državo so do temeljev spremenile razne revolucije, ki so bile večinoma socialnega značaja. Krščanstvo je potem izvršilo revolucijo, ki je evet do takrat ni doživel in je tudi najbrž več ne bo. Prineslo je popolnoma novo vero, uvedlo ljubezen do bližnjega in pravičnost kot temelj vsega socialnega življenja, prineslo nauk o ponižnosti, o dobroti, o krotkosti, o trpljenju, o križu, polagoma odpravilo suženjstvo, učilo, da so vsi ljudje brez razlike narodnosti bratje med seboj in da je treba v vsakem človeku spoštovati dostojanstvo osebnosti in njegovo osebno svobodo.

Podobno kakor krščanstvo so skušala tudi druga gibanja mnogokrat v zgodovini uveljaviti svoje nazore, največkrat z nasiljem, s krvavo revolucijo.

Najbolj znana je tukaj velika francoska revolucija, ki je bila silno krvava, in ki je izvajala zmago liberalizmu, tistemu liberalizmu, ki doživlja prav v naših dneh svoje zdihljaje. Še hujska in večja po svojem obsegu pa je bila ruska komunistična revolucija l. 1917, ki je zavlekla veliko rusko državo v materialistični in brezbožni komunizem ter ustvarila v resnici za ruski narod novo dobo, ki pa je doba strahot in najhujšega nasilja.

Tudi danes živimo v času, ko se brez dvoma začena izoblikovati nova doba človeštva. To nam gotovo kažejo velika znamenja, sredi katerih živimo: velika vojna, nova gibanja, novi nauki, velike zmage, veliki porazi. Kakšna bo ta nova doba? Boljša ali slabša? Vse razloge imamo, da upamo v boljšo dobo, in da bo nastopilo novo razdobje, ki bo prineslo narodom mir, srečo in blagostanje.

Različne temperature

Že pred več desetletji so skušali znanstveniki dognati najmrzlejšhe točke na svetu. V ta namen je šlo več ekspedicij po svetu, zlasti jih je dosti razposlal newyorški meteorološki zavod. Ekspedicije so našle čudovite temperaturne vrednote. Gibale so se med 50 stopinjami vročine v Arabiji, Mezopotamijami, Sahari, Pendžabu, Arizoni, notranji Kaliforniji in notranji Avstraliji in med 70 stopinjami mraza v Sibiriji in arktični Ameriki. (Merjeno s Celzijevim termometrom.)

Pred nekaj časa so znanstveniki ekspedicij dognali v puščavi Lut, v vzhodni Perziji, ki jo obdajajo 4000 m visoke gore, 58 stopinj vročine v senci. Temperaturo 55 stopinj vročine so dobili v Dolini smrti v južni Kaliforniji, dalje v južni Tripolitani, v Alžiru in na meji Beludžistana. Najvišja temperatura pa je naletela v Obbiji, v italijanski Somaliji, kjer je 63 stopinj vročine. Sibirski Verhojansk, s svojimi 70 stopinjami mraza, ki jih je meril norveški polarni raziskovalec Sverdrup, pa je ostal kot najmrzlejši kraj na svetu. Ameriški tečaj mrzloste nima tako nizke temperature kot Sibirija.

»Hermas ga je videl, preden je oči zaprl. Mi ga pa nismo videli. Naše oči so bile zadržane.«

»Na lépo truplo tvojega sina položiva dišave, s katerimi sva namerjali maziliti telo mojega Sina,« je rekla Marija, »saj je zares vreden.«

Nekaj časa sta v mrliški sobi sedeli ali se s pokojnimi stopinjami premikali, ko sta trupelce oskrbovali. Obe, Marija in Joana sta govorili tolažilne besede. Toda jaz se zanje nisem zmenil. Samo to sem vedel, da ti, ki sem ga ljubil bolj ko vse drugo, leži tudi in je mrtev. In srce je v meni okamenelo. Tega Jezusa iz Nazareta sem prosil. Jaz, Scipio, Rimljan, ki doslej ni prosil nikogar. Vzel sem meč. Pod drevesom smrti in pri grobu sem prosil v veliki, smrtni bridkosti svoje duše, pa me je prevaral. Ta, ki je življenje ljubil, leži mrtev; ta, ki je smrt iskal, še živi. Resnično! Kletev težko leži na meni in mojih.

Tedaj je Suzana vstala in sinu poljubila obraz. Ona tega ne ve, sem mislil, in njegovega spanja ne more vzdržati. Zapovrstjo so otroka poljubila. In ko se je Marija iz Nazareta nadenj nagnila, sem si v srcu dejal, njej je pač lahko govoriti tolažilne reči, ko pa njen sin živi.

Nato je Suzana stopila k meni in spregovorila rekoč:

»Me gremo pripravljat, kar je treba za pogreb. Srečno, Scipio! Junak bodi, lepo prosim!«

In dasi je tako govorila, vem, da ji je srce pokalo. Jaz se nisem ganil, niti oči nisem proti njej vzdignil, ampak nepremično sem tam sedel in strmél v telo svojega sina. Ona je trenutek postala, kakor da hoče še nekaj reči. Potem se je obrnila in z Nidijo in Joano odšla.

Tedaj je Mati Marija okoli trupla razpoložila cvetje. stopila k meni in svojo roko položila na mojo, prav kakor na vrtu.

»Scipio!« je zelo pokojno rekla, »Scipio!«

Vendar ji pa niti besedice nisem odgovoril.

»Scipio,« pravi, »nikar duha ne zakrkní, prosim te. Prav dobro vem, kaj je v tvojem srcu, in prav je, da žaluješ. Še le tri dni je tega, kar je moj sin ležal mrtev, in menila sem, da mi je srce počilo. Zdaj pa vem, da je smrt samo spanje, in da se ti, ki zaspe, nekega dne vzbude.«

»Mlado drevesce je izruvala grčavo deblo pa pribrnila. Odtrgala je popek, oveneli cvet pa ostane. Na meni in mojih leži njegovla kletev.«

»Ne, nikar tako ne misli, Scipio. Ali ni otrok za bolečine le prav malo vedel? Ali njegove oči niso bile zadržane, da je njegov duh mogel najti pokoj? Ali ni zaspal z mirom v srcu? Kako bi bilo s teboj, če bi bil živel in vse zvedel? Morebiti ga je vzela roka ljubezni. Glej! kako se še zdaj smehljá!«

»Zena, tebi je lahko tako govoriti. Tvoj sin, praviš, prav zdaj živi in ti bo oči zopet razveselil. Ta moj otrok pa leži mrtev. Njegove oči ne bodo nikdar več gledale zore, njegov glas se ne bo nikoli več veselo razlegel po tej zapuščeni hiši. Šle so pripravljat prostor; njegovo telo bodo položili v grob, in jaz ga nikoli več ne bom videl.«

»Scipio,« je rekla, »počasnost tvojega srca je kakor temno pregrinjalo med teboj in vso resnico in lepoto. Prosim te, poslušaj me, ko stopiva tu vpricho navidezne smrti. Pred dobrimi tridesetimi leti mi je v metu Betlehemu tam doli v hlevu bilo rojeno Dete. Bila sem zaročena žena Jožefa, tesarja iz Nazareta. Toda mož me ni spoznal. Preroki so naprej napovedali, da bom rodila Sinu, spočetega od svetega Duha.

Pastirji, katerih eden prav zdaj stanuje pri meni, ti lahko povedo, kako so njegov prihod oznanili angeli. Otrok je rasel, postal močen in se pri Jožefu učil obrti. Ni bil kakor drugi. Marsikateri njegove besede nisem razumela.

Zdaj pa ko je dorasel v možá, se je zgodilo, da je šel k Jordanu. In tam ga je neki mož, Janez Krstnik, pozdravil in zaklical: »Glejte Jagnje božje!«

Potem ga je Janez krstil, in ko je stal v Jordanovih vodah, se je iz nebes razlegel glas: »Ta je moj ljubi Sin.« Veliko jih je še zdaj živih, ki morejo te besede izpričati. Drugo pa veš, kako je petek deveto uro umrl na križu. In prvi dan tega tedna je vstal od smrti, da dopolni prerokbe in svoje besede, ki jih je bil govoril.«

»O dobra žena,« sem vzklíknil, »tebi ni težko tako govoriti; saj tvoj sin, ki je bil krizan, zdaj živi, sta mi pravili; in ta moj sin je mrtev.«

»Veseli me,« je Marija odvrnila, »da si prav od srca povedal, saj se resnica more razodeti samo človeškemu srcu. Glej! Odkrila ti bom skrivnost. Le malo časa bodo ljudje mojega Sina videli. Prišel je samo zato, da med nami pokaže moč Najvišjega. Bil je božji Poslanec. Zdaj, ko je poslanstvo oznanil in božjo moč v vstajenju razodel, pojde k svojemu Očetu.

Morebiti, da mi po njegovem odhodu ostane čas zemeljskega življenja. Vendar pa ne bom brez tolažbe, saj je obljubil, da ljudem zapusti svojega Duha. In v tej ljubezni bom prebivala, dokler me ne pokliče, da telo odložim. In potem bo moja oproščena duša vekomaj z njim. — Scipio ali ni Hlernas svojega ljubkega duha pustil pri tebi in pri Suzani, da, pri vas vseh? Pripravi se torej, da bo tvoja duša, ko zapusti telo, dovolj prosta, da se vzdigne v tiste vzvišene višave, kjer prebiva Bog in tvoj sin. Resnično, to ti povem, da se duše, obtežene z grehom in dvomom, ne morejo vzdigniti nad zemeljske vezi. Je zapora, iznad katere se duše, na zemljo navezane, ne dvignejo. To dobro vem, zakaj ta, ki je vstal, je rekel: »Blagor njim, ki so čistega srca, ker oni bodo Boga gledali.«

(Nadaljevanje prihodnjic.)

Kaj je novega?

Novomašniki ljubljanske škofije

Prezvišeni gospod knezoškof dr. Gregorij Rožman je na praznik sv. Petra in Pavla, dne 29. junija, ob 7 zjutraj v ljubljanski stolnici podelil red mašniškega posvečenja 13 dijakom. Med njimi je sedem gg. bogoslovcev ljubljanske škofije, ki jih vidimo na sliki. Od leve proti desni: Lojze Kočar, 3. letnik — novo mašo bo imel v ljubljanski stolnici 30. junija. — Danilo Perkan, 5. letnik. — Karel Wolbang, 6. letnik — nova v ursulinski cerkvi 6. julija. — Dr. Janez Kračič, semeniški spiritual. — Stanko Debevec, 5. letnik — nova maša na Zalostni gori pri Prešerju 6. julija. — Anton Iskra, 5. letnik — nova maša v ljubljanski stolnici 6. julija. — Anton Sterle, 5. letnik — nova maša v Št. Vidu nad Cerknico 13. julija. — Roman Malavašič, 5. letnik — nova maša v Št. Joštu nad Vrhniko 6. julija.

Duhovne vaje za duhovnike

V Domu duhovnih vaj bo letos preč. gg. na razpolago več tečajev. Za sedaj so predvideni naslednji: od 7. do 11. julija, 21. do 25. julija, 4. do 8. avgusta, 18. do 22. avgusta, 1. do 5. septembra, 22. do 26. septembra. Posebno priporočamo udeležbo pri prvih tečajih, da ne bo proti koncu preveč navala. Oskrbnina se lahko poravnava tudi v naravi ali nadomesti z intencijami, ki bodo na razpolago v Domu. Za vsak tečaj prosimo dovolj zgodnjega obvestila, da moremo še odgovoriti, če je prostor na razpolago. Upoštevati je treba, da pošta včasih zastane in da večkrat ni mogoče ugoditi prigrasitvam v tistih dneh. — Vodstvo Doma duh. vaj v Ljubljani, Zrinjskega 9.

di Z oblastje ni šale. Oddelki Kr. Kvesture za nadzorstvo nad cenami so pri svojem delu, da se zagotovi izpolnjevanje določil, ki urejajo cene na mestnem trgu, ugotovili nove prekrške. Razen drugih primerov, ki so bili naznanjeni sodnim oblastem, so bili ugotovljeni tudi naslednji primeri, v katerih je ukrenil Visoki Komisar naslednje: Obrat se zapre za 5—10 dni zaradi prekoračenja najvišjih dovoljenih cen sledečim: Seničarju Francu, prodajalniku kruha na Celovski cesti 144; Anžiču Alojziju, mesarju, Pot na Fužine 4; Staniču Alojziju, mesarju na Vodnikovih cesti 237; Maroltu Francu, mesarju na Vodovodni cesti 101; Ivanu Mariji, lastniku mlekarne v Florijanski 10; Drole Ivanki, lastnici mlekarne na Staničevi c. 6; Za 4 do 8 dni bodo zaprte naslednje trgovine, ker niso imele blaga označenega s cenami: Samatuk Marko, delikatesna trgovina v Kolodvorski 28; Pretnar Katarina, mlekarina na Tržaški cesti 28. Za 6 dni bo imel zaprt obrat, ker je prodajal meso ob prepovedanih dneh, Dular Franc, mesar na Cerkveni cesti 19.

di Promet s Stajersko in Gorenjsko. Po sporazumu med nemškimi oblastmi in ljubljanskim Visokim Komisaratom je bil obnovljen trgovski promet s Stajersko in Gorenjsko, zasedeno po Nemcih. Iz Ljubljanske pokrajine je tja dovoljeno uvažati pločevino, les, nogavice, kvas — uvažati od tam v Ljubljansko pokrajino pa mleko, cement, celulozo, električni tok in premog.

di Veliki železniški most pri Borovnici je prometni minister Eksk. Oost-Venturi dne 28. junija 1941 ob 11.30 slovesno izročil prometu.

d Nova ureditev tramvajskega prometa na progi 1 in 2. Na progi 1 Št. Vid—pošta od ponedeljka 30. junija dalje tramvaj ne vozi samo do pošte, ampak mimo magistrata do splošne bolnišnice in od tu nazaj po Poljanski cesti mimo magistrata in pošte v Šiško in dalje proti Št. Vidu odnosno do tovarne Stora v Dravljah. Tramvaj vozi s šest minutnim presledkom od splošne bolnišnice do Sitarja v Šiški, od tu do

Št. Vida odnosno Dravelj pa s 12 minutnim presledkom. Na progi 2 Moste—Sv. Križ se je promet spremenil v toliko, da tramvaj ne vozi s 6 minutnim presledkom, temveč z 8 minutnim presledkom. Zaradi obratovanja proge 2 in 1 od splošne bolnišnice do pošte je zgoščen promet na tem odseku tako, da potniki lahko vstopajo v vozove na vsake 4 minute, ne pa šele po 6 ali 7 minutah kakor doslej.

d Sprejem gojenk v šolo za zaščitne sestre v Ljubljani. Prošnje za sprejem se vlagajo s predpisanimi prilogami na naslov šole za zaščitne sestre v Ljubljani, Dvorčakova ul. 3. Rok za vlaganje prošnje poteče s 30. julijem. Točnejša pojasnila se dobe v šoli pisмено ali pa osebno.

d Katere količine žita lahko zadrži kmet zase. Ministrstvo za kmetijstvo je odredilo naslednje količine žita, katere lahko kmet zadrži zase, za potrebe svoje družine, za seme: za kruh ter za juho kot lani: 200 kg za osebo v družini in pripadnikov gospodinjstva. Oni delavci, ki dobe mezdo v naravi, dobe isto količino kot člani družine. V zameno (delno ali popolno) se lahko vzamejo tudi naslednje količine drugih živil: riža 1.5 stota za vsak stot pšenice, rž 1.3 stota za vsak stot pšenice, ječmena 1.5 stota za vsak stot pšenice, koruze 1.75 stota za vsak stot pšenice. Stročnice si lahko zadrže v zameno za bob 0.50 stota. Za seme je dovoljeno obdržati za vsak hektar: 1.6 stota rži, 1.60 oziroma 1.80 stota ječmena, 1.50 stota ovs, 0.60 oz. 1.30 stota koruze, riža 1.80 stota in stročnic 1.20 oz. 1.50 stota za vsak hektar. Posebna določila veljajo za krmiljenje živine. Če velja ta odredba tudi za Ljubljansko pokrajino nam ni znano.

d Prehranjevalni urad pošilja občinam živilske nakaznice za mesec julij, ki dajejo pravico do nabave moke oziroma kruha, testenin in riža v isti izmeri, kakor je bilo to določeno za mesec junij. Pridelovalci žita, ki imajo zaloge, in njihove družine (sočlani), ne dobe krušne moke in testenin. Vsak občan, ki ima pravico do nakaznice, se je moral do 30. junija zglediti pri občini, kjer stalno prebiva, da dvigne nakaznico. Za civilno prebivalstvo, civilne zavodske družine in javne obrate veljajo v vsem, kar se tiče nakaznic, navodila, ki so bila izdana že meseca junija. Sledečji opozarjamo imejitelje živilskih nakaznic za krušno moko, oziroma kruh, testenine in riž, da morajo do 10. julija izročiti svojim dobaviteljem listek za zapis živil za mesec avgusta, ki ga odrežejo na desni strani nakaznice, tako da dobavitelji lahko do 12. julija sporočijo občinam svojo celokupno potrebo.

d Kaj pa ljubljanski trg? Onosobotni trg je bil založen z vsemi dobrinami in potrebščinami. Krompir se ceni. Bil je po 3 lire kg, kdor ga je kupil večje množine celo po 2.60 lir. Istrski in goriški strožji fižol, katerega uvoz je velik, je

bil po 5 do 6 lir. Domačega graha je bilo v izobilju. Letina za grah je letos prav ugodna. Merica lučnega graha je bila po 1 liru. Domače lepe in zdrave glavne solate je obilo. Bila je po 2 do 3 lire kg. Prostor za gozdne sadeže je bil popolnoma zaseden. Bilo je do 2 vrst klopri na prostoru od semenišča do škofijske palače, dalje dolga vrsta ob stolni cerkvi tja do konca semenišča. Najmanj 250 nabirale jagod in borovnic je ponujalo na prodaj nabrane sadeže. Borovnice so bile po 1.50 do 2 lire liter, jagode po 3 do 3.50 lir liter. Trg je dalje dobro založen s sadjem. Domače češnje so bile po 5 do 7 lir kg. Veliko češenj je bilo pripeljanih iz raznih dolenskih krajev, kjer so češnje dobro obrodile.

d V cokolih. V Ljubljani je videti vedno več čeveljev, ki imajo lesene podplate namesto usnjanih. So primeroma dragi, saj jih imajo dekletke za enkrat bolj za luksuz.

d Zamenjava dinarjev v lire je pokazala, da so imeli ljudje ogromne vsote denarja raje doma, kakor da bi ga bili naložili na obresti v posojilnice.

d Nova poštna tarifa. Od petka, 27. junija velja za Ljubljansko pokrajino sledeče poštno cene: Pisma in zalepke: za vsakih 15 gramov ali del teže v krajevnem prometu 0.25 lire (doslej za 20 gramov 1.50 din, odnosno 0.45 lire); v medkrajevnem notranjem prometu za vsakih 15 gramov teže ali del teže 0.50 lire (doslej do 20 gr 2 din, odn. 0.60 lire). Pisma, naslovljena v inozemstvo: za prvih 20 gr 1.25 lire, za vsakih nadaljnjih 20 gramov pa 0.25 lire. — Dopisnice, državne in zasebne izdaje, v krajevnem prometu 0.15 lire, v medkrajevnem prometu 0.30 lire (doslej v krajevnem in medkrajevnem prometu 1 din, odn. 0.30 lire). Dopisnice, namenjene v inozemstvo, 0.75 lire. — Razglednice: Samo s podpisom pošiljatelja in datumom: v notranjem prometu 0.10 lire, v prometu z inozemstvom 0.25 lire; razglednice z ne več kot pet besedami, ki izražajo vpludnost (voščila in pozdravi) ter neilustrirane dopisnice državne in zasebne izdaje s enakim besedilom: v notranjem prometu 0.20 lire, v prometu z inozemstvom 0.25 lire.

JABLIN - Jabolčnik

za izdelavo umetne domače pijače Vas stane za 50 litrov zavitek din 30.—, po pošti din 42.—, 2 zavitka po pošti din 78.—, 3 zavitki po pošti din 110.—. Predaja Drogerija Emona

Ivan Kanc - Ljubljana - Nebotičnik

d Se dve nesreči. V kandijski bolnišnici so zdravila 41 letni kočar iz Skočjana Anton Vovdopivec in 30 letni delavec iz Brusnic. Oba sta doma tako nesrečno padla, da sta si zlomila desni roki.

d Iz italijanskega ujetništva je prispelo v Slovanijo doslej že več sto jetnikov, med njimi precej Ljubljancanov.

d Vsi svoji, ki se prejeti od ujetnika lakrše, nokoli karte s šifro, lahko odgovore s tem, da napišejo na desni gornji rob »Prisonnier de guerre«, na levi dolnji rob pa »Franc de port«. Vsa ta korespondenca z vojnimi ujetniki, bodisi za Ljubljansko pokrajino, bodisi za inozemstvo, je poštne prosta.

d Se nekaj ljubljanskih nesreč. V Trstu rojeni raznašalec, 22-letni France Norbert je padel s strehe. Dobil zunanje in notranje poškodbe. — Delavčeva hčerka, triletna Lenka Jelševar je na Ilzanski cesti padla pod voz in dobila rane po glavi in rami. — Na Celovski cesti stanujoča zasebnica Antonija Staretova se je urezala v desno nogo, tako da je morala zaradi močnega krvavenja iskati zdravniško pomoč. — Mitničarjeva sina, petletnega Franceta Avbeja je neznan voznik podrl na cesti. Deček ima zlomljeno desno nogo. — Na Smartinski cesti je prišel pod tramvaj petletni železničarjev sinko Bogomir Bily. Deček je dobil hujše poškodbe.

d Nova mešanica moke na Hrvaškem je sestavljena iz koruze (55%), enotne pšenične (35%) in režene moke (10%). Ta kruh iz te mešanice pravijo, da je zelo okusen.

d Draginjske doklade na Hrvaškem bodo pričeli s 1. julijem znašale pri plačah do 1100 din 50%, pri plačah do 1500 din 45%, pri plačah do

1000 din 40%, pri plačah do 2000 din 35%, pri plačah do 2100 din 30%, pri plačah do 2500 din 25%, pri plačah do 3000 din 20%, pri plačah do 3500 din 15%, pri plačah nad 3500 din pa samo 10%. Za temelj draginskih doklad veljajo plače, ki so jih imeli nameščenci 1. septembra lani.

d Radikalno znižanje. Srbski uradni list »Službene novine« iz Beograda objavlja odlok sveta komisarijev o ureditvi službenih odnosov vseh državnih, banovinskih in občinskih uradnikov bivše Jugoslavije na področju Srbije. Ta odlok prepoveduje vsako novo imenovanje uradnika in napredovanje dosedanjega. Svet komisarijev bo nadalje upokojuj vse državne, banovinske in občinske uradnike, ki že imajo ali pa bodo imeli 30 let efektivne službe. Prav tako preneha služba vsem uradnikom, ki so že spolnili 60. leto starosti. — S 30. junijem je prenehala služba vsemu uradništvu, ki nima vsaj štirih razredov srednje ali njeje enake strokovne šole. Istega dne preneha služba tudi vsem ženskam. Uradništvo, ki bo 30. junija odpuščenno iz državne, banovinske ali pa občinske službe, bo dobilo na račun odpravnine enomesečne ali pa dvomesečne prejemke.

d Častna pokojnina Neodvisne hrvatske države je bila te dni podeljena vdovi pokojnega Stjepana Radića in sicer 10.000 mesečnih kun brez vsakega odbitka.

d Ne Sarajevo, ampak Sarajevo. Veliki župan župe Vrhbosna, Derviš Omerović, je izdal naredbo, da je treba od 25. junija v vseh uradnih nazivih Sarajevo imenovati »Sarajevo«.

d Posebne listine za nakup vina so predpisali na Sp. Stajerskem. Po tej odredbi se more kupiti vino pri proizvajalcu oz. prodajalcu le proti predložitvi posebne nakaznice za nakup vina, ki se dobi pri pooblaščenca za prehrano in poljedelstvo, pri načelniku spodnještajerske civilne uprave v Mariboru, oziroma pri poslovalnicah v Celju, Ptulju, Brežicah in Radgoni.

d 230 milijonov din posojila je dovolila zagrebški občini Hrvatska državna banka.

d Srbske in češke osnovne šole in otroške vrke bodo zaprli na Hrvatskem. Slovaške javne in zasebne šole v novi kraljevini ostanejo.

d Radijsko naročnine se svikali na Hrvatskem od 25. na 30 din. Naročniki bodo dobili zastoj radijski list.

d 500 pitanih praštev bo dobavila Madžarska Hrvatski.

d 7 vagonov riša je poslala te dni Italija na Hrvatsko.

d Žitni monopol so uvedli v Hrvatski neodvisni državi. — Najvišja odkupna cena za volno znaša 55—140 din. — Žetev ječmena v Dalmaciji je zelo dobra.

d Družba za gorivo se ustvarila na Hrvatskem. Imela bo izključno pravico do izvoza in uvoza vseh vrst goriv, kakor tudi izključno pravico do prodajanja na vsem Hrvatskem. Država bo pri novi družbi imela 60% vseh delnic.

d Žita bo devolj. Kakor menijo sktrokovnjaki, bo letošnja žetev na Hrvatskem v celoti pokrila potrebe prehrane vsega hrvatskega prebivalstva. Računajo, da bo žetev po kakovosti in količini dobra. Žito bodo potem pravično razdelili med vse ljudske sloje in bodo predvsem upoštevali socialno šibkejshe sloje, obenem pa poskrbeli, da se bo zadostna količina žita prihranila za bodočo setev.

d Občini Strigova in Raskrišje sta bili te dni priključeni Madžarski.

d Nišje rudarske šole bodo otvorili v Zenici. d Banjaška mestna polielja je ugotovila, da tamošnji peki ne pečejo zadostne količine kruha ter raješ prodajajo moko po višji ceni.

d Znaša Batova tvornica v Borovu je sedaj v obratu pet dni na teden. Ker tvornici manjka surovin, izdelala na teden samo 40.000 parov čevljev, medtem ko je v običajnih časih dovršila na teden po 70.000 parov čevljev, 80.000 parov gumijastih čevljev in 5000 parov nogavic. Gumijastih čevljev sedaj ne izdelujejo. V smislu dogovora izdeluje Bata tudi za Nemčijo.

d Slomška se preselili. V soboto, 21. junija se prepeljali s starega mariborskega mestnega pokopališča v prejšnji Strossmayerjevi ulici zemske ostanke lavantinskega škofa Antona M. Slomška v frančiškansko baziliko ter ga položili v tamošnjo grobnico. Slomšek je bil pokopan v kapelici starega mestnega pokopališča, ki je bilo pred leti opuščeno ter zemljišče, ki je last solne župnije, določeno v druge svrhe. Predvideno pa je bilo, da bo Slomškovo truplo ostalo v svojem grobu ter bi škasoma, če bi Slomšek bil povznan v svetniško čast, zraslo na tem mestu njemu posvečeno svetišče.

80letnica Alešove mame

Kdo bo našel močno ženo?
(Sr. pismo.)

Alešev dom na Ježici, kamor se je prisožila Marieta Vilfan v juniju 1886, se je pod njenimi gosposkijskimi rokami dvignil v eno izmed naših najbolj obiskanih in spoštovanih gostiln v ljubljanski okolici. Prav materinske zmožnosti Alešove mame so se izkazale v najlepši luči, bodisi v domačem krogu sorodnikov ali v družbi prijateljev in znancev. Ker smo v mesecu novih maš, ne smemo pozabiti, kako so bili rojaki novomažniki, vsak ob svojem času, spoštljivo sprejeti ter lepo obdaruвани pri Alešovi dobri gosposdiji. S hvaležnostjo se je spominjajo tudi posavski dijaki. Pred več leti so ji zložili pesem. Ker ne vemo, je-li bila kdaj kje pesem priobčena, jo prijavljamo na tem mestu.

Marjetica, pozdravljenal
Na sredi hrma vašega:
dva mlina meljeta,
dva mlina meljeta.
Od jutra komaj sornega
do mraka davno poznega
dobrote steljeta,
dobrote steljeta.

Ni ti za svet, ne za denar
in smili se ti vsaka stvar,
Za dobro to rokò
še ptice ti vedò.
V poletnih kakor v zimskih dneh,
ho vsake cvet, ko pade sneg,
na vrtu zaigolè:
O zlato ti srce!

In da to tvojih rok
vsi selci krog in krog;
in da so tvojeja srca
vsa srca žirnega sveta:
ves bil bi božji svet
v ljubezni plač odet.

Sloves Alešove mame so raznesli daleč naokrog tudi otroci in prosjaki. Za kateri god poleg sv. Kancijana in sv. Jurija ježenski župniki bolj vedo, kakor le še za god sv. Marjete! Tedaj se jim še prav posebno oglaš v srcu čut hvaležnosti za vse, kar je Alešova mama storila s svojim zgledom in delom za blagor občine in župnije. Katero društvo, katero socialno podjetje se je osnovalo na Posavju v zadnjih desetletjih, da nima pri tem Alešova mama svojega dobrodelnega dela? Celo zvonovi na Šmarni gori so pred leti vnovič zapeli tudi po njenem dobrodelnem, plemenitem prizadevanju. Domača cerkev sv. Kancijana pa jo prej ko slej pristiže med svoje največje dobrotnice. Pač more biti sedaj ob svoji 80letnici Alešova mama vesela, duhovno vesela namreč, ko vidi, da je zadnje čase ob nedeljah župnijska cerkev, četudi tako povečana, vendar tako prenapolnjena vernega ljudstva... Božja previdnost misli na vse.

Kakor vsako življenje, je poznala tudi življenjska mnogoletna doba jubilarntine dokaj krizev in težav, a ni jih tožila ljudem, temveč Bogu. Ne vemo sicer, katere so prav v sedanjih dneh najskrenejše želje Alešove mame. Vsekakor pa ji želimo, da jih naj ji Bog izpolni. Uverjeni smo, da se ne tijejo toliko njenega blagra, kakor pa blagostanja drugih. — Bog naj ohrani Alešovo mamo Posavju še mnogo let!

d Vsa planinska društva so razpuščena na Hrvatskem. Obenem se je z oblastvenim ukazom osnovala Osrednja uprava hrvatskega planinskega društva v Zagrebu.

d Ki se priznavajo za Nemce. Spodnještajerski Gauleiter dr. Uiberreiter je izdal posebno odredbo, po kateri se bodo pospešila prizadevanja, da se izpostijo oni vojni ujetniki, ki so doma na Sp. Stajerskem in ki se priznavajo za Nemce. d Velikemu Mariboru, ki bo štel 70.000 prebivalcev, bodo priključene sledeče katastralne občine: Studenci, Kamnica, Bresternica, Košaki, Počehova, Meljski hrib, Krčevina, Rošpol, Zgor. in Sp. Radvanje, Zrkovec, Pobrezje, Tezno, Hrašče, Pekre, Limbuš, Rogoza, Behova, Razvanje Zg. in Spodnje, Hoče ter Pivola. Občine Košaki, Hoče, Limbuš in Kamnica ohranijo, kolikor ne bodo pripojene mestu Maribor, do nadaljnjega samostojno občinsko upravo.

d Svinjska kuga je zajela precej Stajerskih okrajev.

Nov vozni red

na progi Ljubljana—Postojna in Ljubljana—Vrhnika

Počeni z nedeljo, dne 29. junija t. l. se obnovi na progi Ljubljana—Postojna neprekinjen vlakovni promet. V zvezi s tem se uveljavi o polnoči med soboto in nedeljo dne 28./29. junija t. l. nov vozni red na progi Ljubljana—Postojna in Ljubljana—Vrhnika trg, ter vozijo od tega časa dalje na teh progah dnevno redno sledeči vlaki:

na progi Ljubljana—Postojna

brzi vlak	601	odhod iz Trieste C.	ob 9.00	odhod iz Postojne	ob 10.50	prihod v Ljubljano	ob 12.05
"	603	"	14.55	"	16.50	"	18.05
"	602	"	5.20	prihod v Postojno	6.50	"	8.45
"	604	"	17.45	"	19.14	"	21.05
pol.	611	"	5.07	"	6.45	"	8.40
"	613	"	5.05	odhod iz Postojne	7.02	"	14.30
"	615	"	10.35	"	12.53	"	20.45
"	617	"	17.15	"	19.07	"	20.45
"	610	"	6.20	prihod v Postojno	8.11	"	10.20
"	612	"	12.15	"	14.06	"	16.45
"	614	"	14.45	"	16.36	"	19.05
"	616	"	19.10	"	21.00	"	

na progi Ljubljana—Vrhnika trg

vlak	8031	odhod iz Vrhnike trga	ob 6.20	prihod v Ljubljano	ob 6.56
"	8033	"	9.10	"	9.45
"	8035	"	12.25	"	13.00
"	8037	"	16.50	"	17.24
"	8032	"	7.45	"	8.20
"	8034	"	11.30	"	12.05
"	8036	"	13.55	"	14.30
"	8038	"	18.30	"	19.05

Z uveljavitvijo tega voznega reda odpadejo istočasno avtobusne zveze med postajama Vrhnika trg—Logatec, katere so do sedaj obstajale, kakor tudi prevoz komadne robe s tovornimi avtomobili od Logatca do Ljubljane in obratno.

Razgled po svetu

Iz Julijske krajine

p Za novega prefekta tržiške pokrajine imenovani Eks. Tullio Tamburini je prispel v nedeljo 22. junija v Trst, kjer so ga slovesno sprejeli.

p Ustoličenje novega kanonika v Gorici. Preteklo nedeljo je bil ustoličen v goriški stolnici za kanonika stolnega kapitlja mona. Angelo Constantini. Obred je bil izvršen ob navzočnosti nadškofa dr. Margottija in vseh članov stolnega kapitlja.

p Odhod dljakov-prostovoljcev iz Trsta. Te dni je bila v Trstu večja prireditev, pri kateri so bili navzoči predstavniki vseh oblasti in stranke. Na prostoru pred sedežem stranke so se zbrali vsi študentje, ki so se prostovoljno javili za vojsko. Funkcionarji stranke so imeli nanje več nagovorov. Proti večeru so prostovoljci odpotovali k svojim edinicam.

p Pravilno. Uporabljanje jajc za izdelavo sladoleda je prepovedal minister za kmetijstvo in gozdarstvo za vso državo. Jajca so prvovrstno hrano, ki je potrebno drugod, ne pa v luksuznih sladkarijah in zato je minister na predlog oblasti tudi odredil, da se po 25. juniju ne smejo jajca več uporabljati za izdelovanje sladoleda in tudi ne za druge sladkarije.

p Žrtve deroga Soče. Težka nesreča se je dogodila oni četrtek v Gorici. Deček Devetak Avgust je odšel zaradi velike sopenosti k reki Soči, da bi se kopal. Čeprav ni znal dobro plavati, se je pogнал na sredino toka. Soča pa je tam zelo deroga. Valovje ga je kmalu pograbilo in ga odneslo s seboj. Blizu železniškega mostu pa je deček sploh izgubil v valovih. Nihče od njenih tovarišev mu ni mogel pomagati. Mestni gasilci so po dolgih naporih izlekli njegovo truplo iz deroga reke.

p Nesreče. Delavec Adam Mihelič, zaposlen kot razkladalec na tržiški postaji, je padel z železniškega vagona in se pobil po nogah. — Delavka Marija Žilič je padla doma in se precej nevarno potolkla po vsem životu. — 77letna zasebnica Josipina Šivic je tako nesrečno padla v svojem stanovanju, da si je poškodovala hrbtenico. — 83letna zasebnica Katarina Glavan je imela podobno nezgodo, in sicer se je pobila po plečih. — 14letni Tržačan Lojze Bukovec pa je skakal po stanovanju in padel s postelje tako nesrečno, da si je poškodoval desno koleno. — Ponesrečenci se zdravijo v tržiški bolnišnici.

p Strela ubila deklico. V vasi Kovk pri Kanalu je oni terek okrog poldneva zadivjala nevihta, med katero je na vse strani udarjala strela. Strela je udarila tudi v hišo, v kateri so bile 28 letna Danijela Jug, 42 letna Stefanija Ipavec in 14 letna Katarina Jug. Strela je vse tri opazila, toda na mestu je obležala mrtva le Katarina, dočim sta ostali dve obležali nezvestni, ker sta bili močno ožgani po vsem životu, zlasti pa po rokah in nogah. Ker se je vnela hiša, so drugi vaščani prihiteli na pomoč in hitro poklicali reševalce. Ko so ji prišli, so našli malo Katarino mrtvo. Ugovo in Ipavčevu pa so prepeljali v bolnišnico, kjer bosta ostali dalj časa, kajti njune poškodbe so težke.

p Avtomobil se je prekrulil v vasi Devetaki. Tržiški trgovec Sostene se je peljal s svojim avtomobilom, ko mu je na ostrem ovinku, katerega je vozil precej ostro, nenadoma počila guma, nakar je udarec vrgel vozilo v stran, da se je preobrnilo in nazadnje udarilo ob bližnjo hišo, kjer se je postavilo spet pokonci. Kakor vse kaže, se je trgovec hotel izogniti nesreči, kajti nasproti mu je iz neke hiše priskakljalo mlado dekletce. Zato je naredil oster ovinek. Trgovec je ohranil mirno kri in si je tako rešil življenje. Pobil se je le po obrazu, vendar samo lahko.

p Dva avtomobila sta se zaletela v Gradiški. Enega je vodil Rudi Rudolf iz Trsta, drugega pa industrijec iz Padove, Barbieri. Pri trčenju sta se vozili močno poškodovali, k sreči pa se vozniki niso preveč pobili. Rudolfu, njegovi ženi in sinu

se ni pripetilo nič, razen da so prestali precej strahu, dočim se je padovanski industrijec potolkel po životu.

p Nesreče v Trstu. Delavec Sužič, zaposlen pri podjetniku Kozmanu, je pri svojem delu padel in se pobil po levi roki. — 37letni Josip Komac je padel s kolesa in se ranil na levi rami. — 43letno Antonijo Pečar je tedaj, ko je stopala preko Oberdankovega trga, podrl tramvaj in jo vrgel ob tla. Pečarjeva je odnesla več brazgotin in ran po levi strani telesa. Odpeljali so jo v bolnišnico, kjer bo ostala najmanj teden dni.

p Novo ceno mleku je določila oblast za Trst in okolice. Trgovci na debelo bo smel kupovati 100 litrov mleka po ceni 1,22 lire za liter. Veletrgovci bo smel prodajati maloprodajalcem mleko po ceni 1,48 lire za liter, kupovalci pa ga bodo potem dobili po 1,70 lire liter, to je približno po 4,50 din. Uredba velevala, da mora imeti mleko najmanj 3% tolišče.

p 3 leta ječe in 900 lir denarne kazni je dobila trgovka Agata Chiaruttini iz Trsta, ker je skrila okrog 1000 jajc in jih ni hotela prodati odjemalcem. Skrila pa jih je zato, da bi počakala višjo ceno in jih potem prodala. Policijski organi so pa to nakano odkrili in trgovko naznanili. Sodišče, ki je obravnavalo to zadevo, je dognalo, da je trgovka jajca skrila in jih hotela poslati nekemu trgovcu v Videm, kjer je bila dovoljena višja prodajna cena. Zaradi tega svojega prestopka je bila kaznovana na 3 leta zaporu, plačati pa bo morala še 9000 lir denarne kazni, obenem pa so ji oblasti zaplenile 5936 lir, katere je imela v svoji blaginji.

p Tatove presenetil, pa jo je hudo skupil. V Lučniku pri Gorici je kmet Fajt sredi noči med sredo in četrtkom zaslišal z dvorišča svoje hiše sumljivo ropotanje. Šel je pogledat in videl dve temni postavi, ki sta se gibali okrog hiše, ob zidu pa je bil prislonek velik koš. Kmet je na sumljivce zakričal, toda v odgovor so počili trije strel iz samokresa, ki so vsi zadeli kmeta. En strel ga je zadell v spodnji del trebuha, drugi in tretji pa v desno nogo. Zločinca sta takoj nato pobegnili v noč. Nesrečnega Fajta so prepeljali v bolnišnico, vendar pa ni dosti upanja, da bi okrevail. Zločinca so oblasti kmalu izsledile!

p 18 m dolg avtobus so izdelali nedavno v Padovi. Avtobus je bil dolg 18 m in pot in je imel prostora za 200 potnikov. Avtobus je izdelala neka padovska mehanična delavnica po naročilu uprave mesta Rima, kjer bodo avtobus porabili za izletniška potovanja. Avtobus je zelo sodoben in je opremljen z vsem udobjem, kakršno je potrebno za vozila, ki naj bi vozila izletnike na daljše izlete. Največje avtobuse so do sedaj imeli v Ameriki, toda ti so bili dolgi le 14 m. Avtobus ima dvanaest koles.

Varujte pridelke pred napadi z zraka

Za naše kmetijstvo utegne nastopiti nova nevarnost, t. j. zažiganje pridelkov po sovražnih letalih. Sicer ni rečeno, da homo to res doživeli, vendar moramo biti na vse pripravljeni. Pri tem gre namreč za majhne celuloidne ploščice, ki bi jih metala sovražna letala in ki razvijajo, ko se vnamejo, dolg plamen ter veliko vročino, tako da lahko povzročajo požar v zorečem žitu. Ker nastanejo razen tega strupeni fosforjevi plini, je treba pri obrambi posebne pozornosti. Opozarjamo na to vse kmetčke posestnike, oziroma lastnike njiv. Nevarnost je posebno velika za zoreče in zrelo žito, ker vsebuje žitna slama v tem stanju razmeroma malo vode. Zato moramo biti posebno čujni pred žetvijo in ob žetvi sami. Pazite vedno na bližnjača se letala ter imajte stalno pri roki lopate in motike, da lahko goreče žito hitro zasujete z zemljo. Tudi nekoliko vode je treba imeti v neposredni bližini, da lahko v njej takoj namočimo ručice, ki si jih navežemo okoli ust, da škodljivi plini ne prihajajo naravnost v nos in usta.

Kratke z vsega sveta

41 milijonov ljudi šteje sedaj ameriška republika Brazilija.

Nove ukrepe za zatemanje je izdalo poveljstvo švicarske vojske.

200.000 meterskih stotov sladkorja bo dobala Italija Romuniji, ki močno pogrša tega blaga.

Nov veliki parnik je kapila švicarska vlada; vozil ji bo blago iz portugalske Lizbone v Genovo.

50.000 km je doslej že prevozil s kolesom 28 letni italijanski kolesar Nicola Paradiso iz Castelnova Monterattaria.

40.000 ton einka je že letos »pridelal« Italija. Ima cinka že sedaj dovolj za lastno potrebo.

4000 let staro pokopališče so odkrili te dni sovjetski raziskovalci blizu mesta Bolgara v tatarski republiki.

Vse plesne zabave so sedaj prepovedane tudi v Nemčiji.

Ukrajina pridelala 33% vsega ruskega žita iz 23% sladkorne pese; iz Ukrajine dobiva Rusija skoraj polovico svojega premoga in 63% železnih rud itd.

Nove hrvatske bankovce po 100 kun izdelujejo v Nemčiji.

V brivnici.

»Malo alkohola, kajne?«

»Da, ampak pošteno čašo.«

Čuden gostilničar. Neki gospod vpraša gostilničarja: Kaj imate za jesti? — Gostilničar začne naštevati: »Imam svinjsko glavo, goveji jezik, telečje srce...« — Gospod ga jezno prekine: »Nisem vas vprašal, kakšni ste, ampak kaj imate za jesti!«

Z rožami... »Kako te je žena sprejela sinoči, ko si prišel domov?« — »Rože je vame metala!« — »Rože? Zakaj pa si potem tako črn pod očmi?« — »To zato, ker jih je pozabila vzeti iz lončnika.«

Dobro sosodstvo je pogoj za pravilno in uspešno delo

Kmetje in vsi, ki imate zemljo: Ne pustite neobdelane niti pedl semlje!

Amundsena iščejo na otoku Hvitoja.

Prvi oddelek je odšel na potovanje februarja leta 1909., ko je strupeno pibal mrzli vzhodnik s snegom in silnim mrazom. Do konca četrtega pohoda je šlo vse še precej dobro. Tedaj smo prišli do velike odprtine v ledu in tam smo morali čakati več kot sedem dni, da se nam je posrečilo priti čez vodo. Sploh so nas vodne razpoke mnogokrat budo zadrževale. V neki taki razpoki je plavalo mnogo velikih kosov ledu, ki so bili od 50 do 100 čevljev široki in smo morali s psi in sanmi od plošče do plošče.

Potovali smo mesec dni in pošiljali en oddelek za drugim zopet nazaj, zakaj težave so bile neznosne. Nazadnje sem ostal sam s štirimi Eekimi, petimi sanmi in štiridesetimi izvrstnimi psi ter s hrano za petdeset dni. Severni tečaj pa je bil oddaljen še nad 150 km.

Napravili smo že več pohodov. Na koncu nekega pohoda smo šli preko slo metrov daleč po tankem ledu, ki se je upogibal pod našimi sanmi

Byrdovo pasje taborišče v deželi večnega snega

in se je udrl, ko so prešle zadnje sani. Zrak je bil kakor zmrznjeno jeklo in ostri veter je žgal naše obraze, da so razpokali.

Končno smo dosegli na severni tečaj. Tri sto let so se ljudje zaman trudili, da bi dosegli na ta cilj.

Na vseh straneh sem našel samo led. Nobenega znamenja suhe zemlje ni bilo in tudi odprtega morja ne. Zakopali smo v led steklenico, v katero

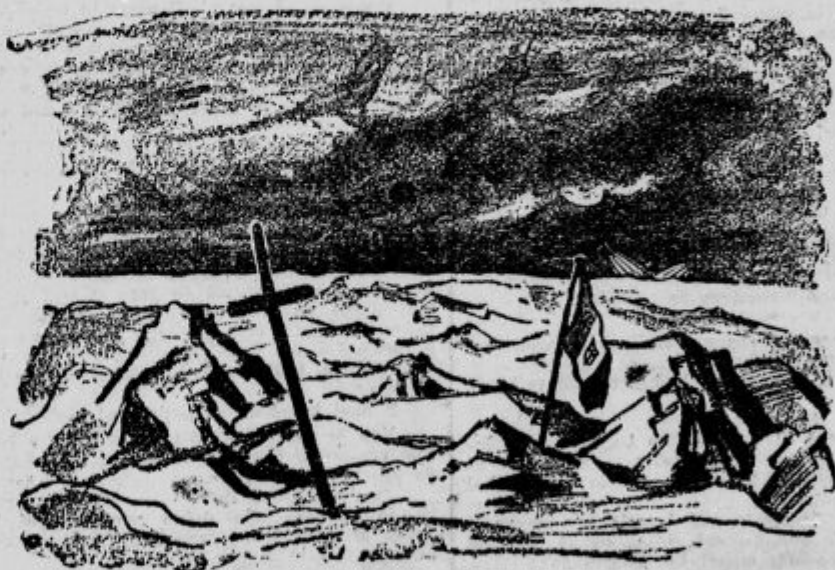
smo bili potisnili papir s datumom 6. aprila 1909 ter z našimi podpisi.

Nazaj smo potovali samo osemnajst dni, to pa zato, ker smo imeli že pot označeno in snežne kočice zgrajene.

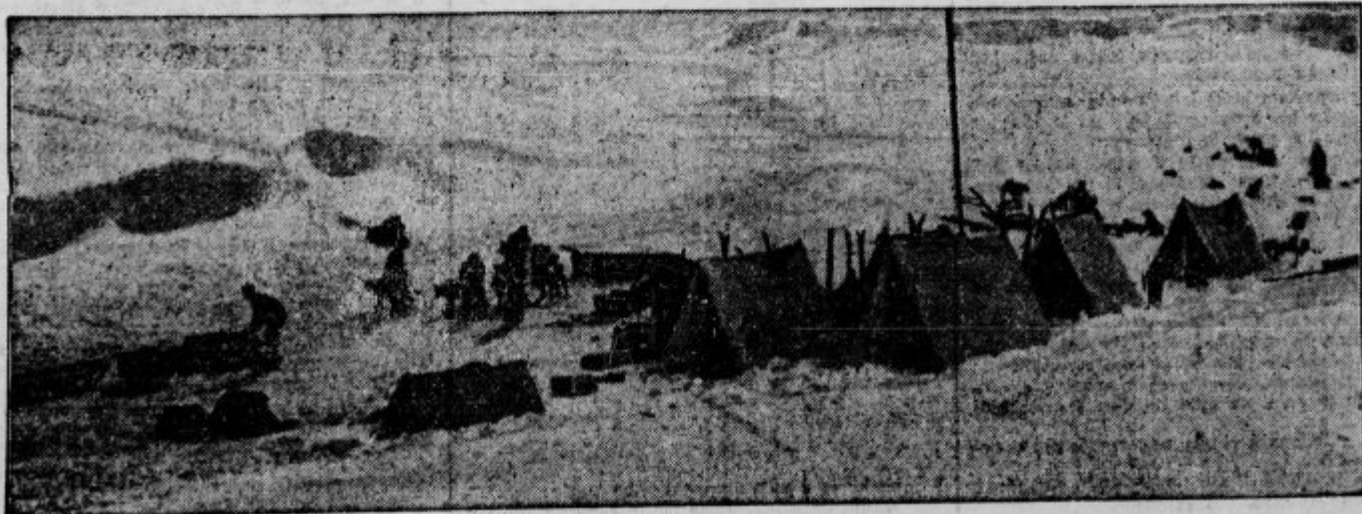
Verujete mi lahko, da je mnogo lažje v boju s ledom in viharji v dolgem severnem dnevu in v tiho in ogromnosti silnega, belega, samotnega skrajnega severa.

Šotir in oblčka članov Byrdove ekspedicije.

Križ na severnem tečaju.

Byrdovo taborišče na južnem tečaju

Fr.
Jaklič

V pustiv je šla

Pride do gostilne. Glasno vpitje in govorjenje se razlega v tiho noč. Postoji in posluša, da bi ujela glas svojega moža. Ko spozna moški glas, osupne, zakaj v tem kratkem času, kar ni slišala moža, se je bil njegov glas izpremenil, da ga je komaj spoznala. To je bil hripav, votel in odličeden glas, kakršnega ni bila vajena.

Gostilničarka stopi na prag, Novljanica pa gre bliže, da bi Skobčevka ne slutila, da je poslušala. »Ali je naš notri?« vpraša na videz mirno in brezskrbno.

»Oh, lej jo, lej! Kaj mu ne zaupaš, da bi prišel sam domov? Ali je tako daleč? Notri je, notri!« pravi Skobčevka, nekatere besede žaljivo naglasujoč.

Novljanica je žutila zaničljivi odgovor, odvrnila pa ni ničesar, le mislila si je: »Oh, ti nesramnica, vse bi ljudem rada izpihala iz močnjakov.« Vstopi.

Slab, z vinskim duhom, s smradom goreče sveče in z dimom pomešan zrak ji pade na pljuča. Okoli mize so sloneli nekateri pivci, ali tolkli po mizi in vpili, ali so pa dremali. Oči so jim že slabo svetile, na žarečih obrazih jim je odsevala nekaka dušna topost.

Gostilničar jo ugleda in ogovori:

»Ali si prišla tudi ti ponj?«

»Oh, recite mu, recite, naj gre domov,« prosi žena in vstopi nazaj med vrata.

»Novljan, pojdi!« pravi Skobec in namigne k vratom.

»Kaj hočeš?«

»Pojdi!«

»Kaj praviš?«

»Matijec, pojdi, pojdi! Noč je in večerja te čaka,« se oglasi Mica.

»A-a, noč je, večerja je? — Ná, pojdi piti!« izpregovori počasi Novljan, ko spozna ženo.

»Nisem žejna, plačaj in pojdi domov!« prosi ona.

Ujezila ga je, ker ni hotela piti.

»Po kaj pa hodiš sem, ako nečš vina?«

Z vustmi se je smejala,

v srcu se jokala,

kakor poje pesem, pa mu užaljena na videz veselo in mirno odgovori:

»Matijec, nikar se ne huduj, večerja se hladi, pojdi!«

»Ti in tvoja večerja!«

»Le pojdi, le pojdi, da ne bodo vsi tebe čakali,« poseže gostilničar Skobec vmes, ker se ni hotel zameriti Novljanici, ako bi moža kaj ustavljal.

»Meniš, da nimam več denarja, ker me podiš iz hiše? Po pojdiva, saj vidim, da še jesti ne morete doma brez mene! Vse poravnano?«

»Vse.«

Sedaj vstane in gre opotekajoč se iz gostilne za ženo.

»Oh, kakšen je,« vzdihne Novljanica po tihem in hiti pred možem, saj se ni mogla hliniti več, da bi govorila z njim prijazno, ko jo notri jezi in kolje. Postal ji je zoprn.

»Počakaj! Kam bežiš tako?« vpije mož za njo in se opoteka po temni poti. Ona pa le hiti, da bi se z njim ne sporekla že na poti.

Ko stopi v vežo, udari ji v nos zoprn duh po smodu. Hitro stopi pred peč in odstavi kašo, toda bilo je že zamujeno; kaša je bila predolgo pri ognju. Vedela ni kaj početi. Jeza jo zagradi še bolj, ker je slutila, da je mati to naredila nalašč, ali je pa premalo pazila.

»Kakršno so skuhali, tako naj jedó, on pa tako ni zaslužil boljše!«

Po tem odločnem sklepu strese kašo v skledo, in takrat že stopi tudi Matija v vežo.

»Kje je večerja, ker se je tako mudilo?«

»Precej prinesem, le pojdi k mizi!«

Kmalu je kaša na mizi in Mica pokliče tudi stara dva.

Mati je že gredé vihala nos, ker je nekaj neprijetno dišalo.

Moli jo in začne. Stara komaj zajame dvakrat, položijo žlico na mizo, rekoč:

»Slaba je.«

79

»Prav nič ni vredna,« dostavi sin in zažene žlico po mizi. »Zato me je bilo pač treba klicati!«

»Sedaj ko imaš vsega zadosti, seveda ti ne tekne kaša.«

»Molči!«

»Ej, ni dobra; kaše ne znaš kuhati, pa je. Ta, ki si jo nocoj skuhala, ni za ljudi,« meni stara, nič hudega sluteč, in vstane. Tako stori tudi stari.

Kaj hujšega bi mogel človek storiti ženski, kakor očitati ji, da ne zna kuhati? Ker sta stara odšla, bruhne razkačena žena vso jezo na moža, ki je bil stopil k postelji in se spravil spat. Vsa iz sebe skoči predenj, pomoli mu pest pred oči pa zakriči:

»Le sam si kuhaj, ker ti ne znam več! — Druge poslušaj, mene ne, in pometati hočeš z menoj, pa ti že ne boš. Rajši grem proč, da se ne vidiva nikdar več!«

»Pojdi, kamor hočeš,« odvrne mož ravnodušno in nekoliko zamahne nad njo s suknjo, katero si je bil ravno slekel. »Molči, da prej zaspiš.«

»Pretepati me tudi že misliš, kaj ne, lep mož si!«

Žena mu iztrga suknjo iz rok in jo zadrvi v kot pod posteljo.

»Vedi, da si me udaril prvič in zadnjič. Tu mi ni obstanke, ker me vsi zaničujejo in sovražijo. Kuhajte si sami bolje, kakor sem vam kuhala jaz! — Oh, oh, jaz neumnica, da sem se dala pregovoriti in sem prišla sem uživati jezo in žalost! Tako je tožila v svoji jezi nad svojo nesrečo.

Teh besed pa Matija že ni več slišal, ali vsaj razumel ne, zakaj zibal se je že na pol v sladkem spanju.

Mica Novljanova pa se ni tako hitro upokojila. Zbere nekaj obleke, poveže trdnje zibel in se odpravi od hiše, ker si je v jezi in žalosti domišljala, da pod to streho ne more več živeti. Bala se ni noči, ampak se prav ji je bilo, ker vsaj ljudje ne bodo takoj vsega vedeli. Zibel zadene na glavo, culo z obleko natakne na roko in gre.

»Pa sam bodi, ker sem ti odveč! Živeła bom še laže.«

S temi besedami se poslovi od moža.

Mati je poslušala, kaj imata v hiši, in ko je žula ves prepričan in je slišala tudi grožnjo snahino, da gre proč pravi staremu:

»V pustiv misli iti.«

In nista se bila dobro pomenila, je bila snaha že pred hišo. Urno skoči mati na vežni prag in zavpije za njo:

»Ali se ti bléde? Kam divjaš? Nazaj pojdi!« Toda nihče ji ne odgovori, le nagle stopinje se slišijo s pota.

Moderna mladina se na kratko izraža:
»Ljubi Jezušček, glede mojih želja pa isto kot včeraj... Amen.«

»Kdo bi si mislil, da je tako nagla?« izpregovori stariček čez nekaj časa. »Ti pa nisi šla za vsako malenkost v pustiv, hehe.«

»Strašno je občutljivo! Pa da se upa ponoči od hiše!«

V hišo gre, da bi govorila s sinom, toda ker je že trdo spal, pospravi s mize, pogleda, kaj je vse vrela s seboj, in pravi:

»To bo Matija jutraj gledal, ko je ne bo!« Stara dva nista mogla nocoj dolgo zaspati.

III.

Matija je spal nenavadno dolgo. Ko se zbudi, je imel težko glavo in je bil res nekam potrt. Ozre se po hiši, ni-li žena notri. Ali čudno in nenavadno se mu je danes videlo vse, dasi je že enkrat premel zaspene oči. Žene ni bilo. Postelja je bila še lepo zrahljana, zibel z otrokom na ni bilo nikjer, dasi je pretaknil s očmi vse kote in stične.

»Kam bi bila šla z otrokom?« premišlja, ko se preoblači in misli na prejšnji dan. Spomnil se je pač, da je bil prejšnji dan v gostilni, a kaj se je zgodilo potem, tega se že ni več spominjal. V veži začuje hojo, katero spozna za materino. Gre ven.

»Kje pa je ona?« vpraša nekaj nemiren.

»Oh, ali še tega ne veš? Kam je izginila ne veš? V pustiv je šla!« pove starka važno in precej zaničljivo.

»V pustiv je šla?« se začudi mladi Novljan neprijetno iznenaden. »V pustiv je šla? Kdaj pa? Zakaj?«

»Snoči je šla. Precej po večerji se je odpravila. Vpila sem sicer za njo, toda ni hotela nazaj. Hudo je zamerljiva in od sile svojeglava. — Veš, lepo pa tudi ni, da te ves božji dan ni domov in te mora iskati po gostilnah,« pripoveduje in kara mati.

Sin pa ni vedel, ali bi se jezil in klet, ali bi bil žalosten.

»V pustiv je šla,« mu je šumelo po glavi, in v duhu je videl posmehljive in škodoželjne obraze, poslušal je roganje in norčevanje ljudi. Vse je bil zmešan.

»Kje je pa otrok?«

»O, s seboj ga je vzela! Menda ni taka, da bi majhnega otroka pustila samega.«

»Oh, še tega mi je vzela!« vzdihne glasno ves ardit. »Tudi otroka mi ne privošč! Hu, to jo bom! Pokažem ji, čigav je otrok.«

»Kaj robanšiš in se srdiš, saj ti midva nisva nič kriva. Ponjo pojdi, pa se zmenita!« se oglasi oče, stopivši v vežo.

»Kajpak, ponjo moraš.«

»Ne grem. Ni vredna, da bi šel kdo ponjo. Dobro ve, kje nas je puhtila. Zakaj mi niste povedali snoči, kaj namerja? Zakaj niste zaprli vrat? Hu, le čakaj, zloba!«

Zagrozil se ves razkačen in gre v hlev pokladat živini. Vse je vrelo po njem od sramote in togote; toda ni vedel, nad kom bi se znesel. »Lej, ni mu tako hudo zanj, le jezen je,« reče stara možu.

»I nu, kaj pa hoče? Ali naj joka? Jezen je pa po pravici. Skoraj v največjem delu smo, a delati ne bo imel kdo, ako brž ne pride. Če bi bil Matija pameten, bi stopil ponjo.«

»Meniš? Potem bo pa še bolj prevzetna, ker bo mislila, da brez nje ne moremo živeti. — Gotovo ji dajejo doma potuho, zato ji je bilo tako hitro zadosti. Sama se naj vrne, kadar se naveliča, kakor je sama šla!«

»Eh, saj ni tako, kakor se ti zdi. Morda pride kmalu nazaj, morda tudi ne. Brez nje pa ne moremo biti, ker nimamo dekle. In koliko bo šela govorjenja med ljudmi, ako se ne vrne skoraj! Najbolje bi bilo, ako bi šel precej ponjo.«

»Reel, reci mu še enkrat, naj jo gre iskati!« ali mati, ker so jo prepričale moževe besede.

Izprva si je mislila, naj je snaha, kjer hoče, naj poskusi živeti nekaj časa tako kakor nihče, da bo videla, da ni nikomur prav, ako neče nekoliko več potrpeti. Dozdevalo se ji je tudi, da ji doma dajejo potuho; zato si je mislila, naj jim je na glavi, ker so toli nespametni.

Morda jo je pa obšla čez dolgo časa zopet želja po gospodinjstvu? Kdo ve?

Urno je napravila kosilo.

Pri kosilu — pri nas se kosil ob sedmih jutraj — se je držal Matija od sile jezo in čemerno. Zajel je nekolikokrat in odložil žlico.

»Le jej! Le jej! — Ali ni dobro? Ali ni tako, kakršno ti skuha ona?« ponuja mati.

»Dobro je, toda imam dovolj.«

Vzame klobuk in hoče iti.

(Nadaljevanje prihodnjik.)

Je raznih krajev

Sv. Križ v Ljubljani. Na Zalah so postavili te dni prav lepe klopi, da človek lahko posesti in občuduje lepoto Zal. ter razmišlja o zadnjem požitku svojih dragih na poti k večnemu miru.

Zgornja Šiška. Za novo izmeno katastr. občine Zg. Šiške je ljubljanski mestni tehnični oddelek že vse pripravil in tudi delo je že oddano dvema geometrom, da se bo predvidoma merjenje lahko pričelo že bližnje dni. Posetniki naj omeje svoja zemljišča s pravičnimi mejniki.

Zalog pri Ljubljani. Dne 23. junija je prišel na našo postajo večji transport ujetnikov. Bilo jih je okrog 300. Prišli so iz Kosovske Mitrovice v Južni Srbiji. Med njimi je bilo več častnikov, podčastnikov, večina pa navadnih vojakov vseh rodov orožja. Ujeti so bili v raznih krajih v Južni Srbiji od nemške vojske ter razdeljeni na razna taborišča. Nemške vojaške oblasti pa so sedaj začele Slovence v teh taboriščih zbirati ter so jih pošiljale v Kosovsko Mitrovice, kjer se je prvi transport uredil, sledilo pa jih bo še več. Do mejne črte so spremljali transport nemški vojaški organi, v Zalogu pa so ga prevzeli italijanski ter ga spravili v Ljubljano, od tam pa je bil poslan vsak ujetnik na svoj dom.

Moše pri Smledniku. Emil Urbančič, 18-letni mizarški pomočnik pri Janku Osel, Moše pri Smledniku, se je šel ono sredo popoldne kopat v Save v družbi štirih tovarišev. Vozili so se tudi s čolnom po Savi. Urbančič je dejal tovarišem, da bo še nekoliko plaval in je skočil iz čolna v vodo. Prijel pa ga je najhujši krč in ubogi Emil je v valovih Save izginil. Vse iskanje je bilo brezuspešno, posebno, ker je bila Sava precej kalna. Urbančič Emil je bil doma iz Sevnice, občina Mirna na Dolenjskem. Če bi kdo našel njegovo truplo, naj blagovoli sporočiti bratu pokojnega Urbančiča Ignaciju trdnico Sarabon, Ljubljana.

Guselje pri St. Vidi. Mizarjeva žena 48 letna Marija Zavodnikova je v gozdu nabirala jagode in borovnice. Stopila je na gada, ki je je takoj vseknil v levo nogo nad členkom. Zavodnikova je odšla takoj v ljubljansko bolnišnico, kjer so jo zdravniki nemudoma operirali in ji tako obvarovali življenje. Nabiralec jagod in borovnic, pozor pred strupeno golaznijo.

Iz ljubljanske okolice. Kmetje hito s pospravljanjem sene in dnevno opazimo, kako proti večeru vozijo akosi meste nanogi okoličani iz za-

padne okolice seno z ravnih barjankih travnikov. Drugače košnja dobro napreduje, ker je bilo vreme doslej ugodno. V petek 27. junija je kazal termometer v senci 30 stopinj vročine.

Hinja. Nekateri kraji so kakor ustvarjeni za ovčerejo. Razmere so nas prisilile, da o tem razmišljamo in začnemo s pripravljanjem. Zato bomo imeli v nedeljo 13. julija pri nas sestanek za ustanovitev ovčerejskega društva. Pridite vsi, ki se za to zanimate!

Turjak. Naš kraj je zadnje tedne, zlasti ob nedeljah in praznikih poln ljubljanskih in drugih gostov. Zlasti ob zgodovinskem žegnanju se je nabralo mnogo ljudi. S Turjaka so se mnogi dvignili na goro h Sv. Ahacu, kjer je daroval domači g. župnik sv. mašo v spomin zmage nad Turki pri Sisku leta 1593. Zegnanjskih dobrot na Turjaku tudi letos ni manjkalo, čeprav ni bilo vse tako kot druga leta.

Cranjci. Oni ponedeljek so se slovenski ujetniki vračali preko našega mesta v domovino. Italijanski vojaki so vsem prijazno postregli s vinom, sirom in kruhom. Tudi naši meščani so prinesli vračajočim na postajo marsikaj za pod zob.

Iški Vintgar je sedaj planincem že dobro znana soteska, kamor romajo ob nedeljah trume kolesarjev in pešcev po ližanski cesti. Zadnja naselbina pred sotesko je prijazna laka vas, ki leži v južnem oglu Barja med Krimom in Golim. Ob bistri laki vodi pot dalje po dolini, ki se zožuje. Kmalu zagledamo prve skale, tako zvane Loputo in Selten ter velike navpično peč Orjake, kateri dela družino silen okrogliast skalni kup Borovljak. Divje skale vse vabi in mika tudi plezalca. V pečeviti soteski pri tako zvanih Grabljicah prišumi po divji grapi Krvavica, ki se steka v lako. Tod je zelen tolmun, kjer se hlade kopaleci, a skal pa je lep pogled v solenko lake. V tej divji in raznoliki naravi je SPD uredilo skromno planinsko zavetišče, ki bo dobrodošlo vsem onim, ki posejajo laki Vintgar, odkoder so številni izleti na Krim, na Rakitno, na Mokree, na Kravce peč itd. Zavetišče bo oskrbovano redno vsako nedeljo. K tem bo SPD nudilo zavetje številnim posetnikom Krima in Mokree, da bodo mogli prebiti nekaj prijetnih ur ob hladu bistre lake. Kdor hoče v nedeljo z avtobusom v laki Vintgar, naj se predhodno javi v društveni pisarni SPD na Aleksandrovi cesti 4-1 v Jurbjani.

Prečna pri Novem mestu. V nedeljo, na praznik sv. Petra in Pavla, smo imeli v župnijski cerkvi lepo slovesnost. Naš g. župnik Janko Kom-

ljanec je obhajal 25-letni mašniški jubilej in je daroval slovesno sv. mašo. V mašnika je bil posvečen na svoj rojstni in godovni dan 24. junija 1916. V prečinski župniji deluje že 16 let in sicer je bil 12 let kaplan, 4 leta je pa župnik. Farani se hvaležno spominjajo njegovega uspešnega delovanja v Prečni, kjer je na vseh področjih farnega življenja ustvaril dela trajne vrednosti. Čestitkam, ki jih je g. slavljenec prejel te dni, se pridružuje tudi naš list z željo, da bi zdrav in šil učakal zlato in demantno mašo in še čez ter da bi tudi v bodoče tako uspešno deloval kakor doslej.

Mekronog. Dne 19. junija zvečer je potujoči kino Depolavora priredil na trgu brezplačno predstavo. — Ono nedeljo je bila pri nas sanitetna kolona pod vodstvom dr. Duceja. Pregledali so okoli 300 ljudi. — Ob reki Mirni je že mnogo kopalec. Škoda pa je, da še ni nobenih slačilnic. — Pri osipanju krompirja in drugih delih opazimo neredko tudi italijanske vojake, ki našim kmetom pomagajo.

Luna ga je nosila

O Indijcu Ramrakhi pripovedujejo tole zanimivost. Mož je mesečnik in morajo v luninih dneh nanj dobro paziti. Neke noči pa je izginil in so ga našli drugo jutro spečega pri neki železniški postaji, ki je od njegovega doma oddaljena celih 26 km. V noči je prehodil (ali preletel?) pot, ki velja za skrajno nevarno za dnevne pešce. Moral se je hkrati zelo žuriti, ker je razdaljo 26 km zmogel komaj dober tekač. Ramrakha sam ni vedel nič o svojem čudnem nočnem izletu, tožil pa je več dni zaradi oteklih nog.

Poizkusite!

Sonce je ognjišče neizmernih sil. Za toploto, ki jo proizvaja v puščavi Sahari, bi bilo treba 6 milijard ton premoga. Vendar je izraba sončne sile pridržana bodočnosti, ko bomo sončne energije uporabljali v gospodinjstvu in industriji kar na debelo. Zaenkrat svetujemo sledeči, pred stoletjem preizkušeni postopek: Vzemite lesen zaboj, njegove notranje stene črno preplekajte ter ga pogrinite s steklenim pokrovom. V zaboju se bo po sončnih žarkih razvijala toplota, da boste lahko kuhali in pekli po mili volji. Za vsak primer pa vzemite s seboj še škativno žvrgalico in butaro trsk.

Smola barona Dorivala

»Seveda ima Costalinda tukaj konzula. Pa še kakšnega. Zunaj na Tratah stanuje, ima lastno vilo, lasten avtomobil. Komercialni svetnik je tudi. Saj, kaj pa mislite? Dežela kakor Costalinda, dežela tolikoga pomena, potrebuje prvovrstnega konzula. Človeka, ki zna postaviti moža. Gospod Zagar, dvakrat na leto morate prirediti ples za diplomate. Upam, da pri vabljenju ne boste pozabili moža, ki ga predsednik Alvarez imenuje odličnega prijatelja.«

S veseljem poda Dorival Adamku roko. »Upam, da vas bom mogel prav pogosto videti pri sebi kot gosta, gospod ravnatelj. Zakaj pa ne obdrži konzulata komercialni svetnik?«

»Vrjem ga! Može s kozjo brado je plačil pokonci in bil s pestjo po mizi.«

»Je nevreden človek, ki spletkari zoper vlado mojega prijatelja Alvarza. Pa ga imam v pesteh. Uničim ga. Morda misli, da je močnejši in oblastnejši kakor jaz, ker nimam ne vile, ne avtomobila in ker nisem komercialni svetnik. Pa tudi komar zna pičiti, in marsikdo je že umrl, ker ga je komar pičil. Uničim ga, gospoda konzula in komercialnega svetnika Rožiča.«

Zdi se, da besede ravnatelja Adamka niso popolnoma pomirile gospoda Zagarja iz Pu-

doba, najsi jih je še tako ognjevit in s podudarkom govoril.

»Morda pa vendarle nekoliko precenjujete svoj vpliv, gospod ravnatelj.« pravi Dorival. »Prav gotovo je gospod, ki ste ga imenovali, bogat človek, ki se bo znal uveljaviti. Saj ste rekli da se predsednik vlade Alvarez ne brani darov v gotovini.«

»Rekel sem: On jemlje darove od prijateljev!« popravi Adamek Dorivalovo mnenje. »Konzula Rožiča pa ni med prijatelji predsednika. Ze od nekdaj je bil pri nasproti stranki. To tudi predsednik ve. Treba je samo majhne sanka, in gospod Rožič je na tleh. Ta sunek je spravljen v mojem žepu. Tukajle!«

Adamek se je pomembno udaril parkrat po listnici.

Dorival je sklonil glavo, kakor da premišljuje. V resnici je pa hotel le prikriti, kako mu srce od veselja igra. Torej gospod Adamek ne brani pisma v železni blagajni, ampak ga nosi s seboj v žepu. Zaveda je zelo olajšana.

Adamek, ki je domneval, da se gost spotika nad visoko vsoto, ki jo je zahteval, je poskusil, da bi Pudohec lažje odrlin denar.

»Glejte, gospod Zagar,« reče, »vi mi zelo ugajate. Vem, da bova postala prijatelja. Le verjemite mi, da poznam ljudi. Prepričan sem,

da ste poštenjak. S poštenimi ljudmi se rad spustim v posle. Naredila bova lepo kupčijo. V dveh letih vam vrnem denar, ki ga daste sedaj, da postanete generalni konzul in prejmete veliko zvezdo častne legije costalinske. Kaj pravim, v enem letu. Spravil vas bom tudi v nadzorni svet nekaterih velikih družb. Od čiste dobička boste prejimali deleže, ki so višji kakor ministrske plače. Imenujte me za svojega dvornega bankirja, pa vam preskrbim posle, da v enem letu dvakrat več zaslužite, kakor sedaj daste. Skrb za to le meni prepustite. Se zanimate za patente?«

»Pozneje, pozneje,« je obetal Dorival trgovcu. »Danes še eno vprašanje: Bi se zaveda ne dala pospešiti? Vi pravite, da potrebuje dva do tri mesece, da zadevo uredite. Bi je ne mogli v dveh mesecih?«

Adamek se nasmehe kakor tak, ki razume. »Porobili bi se radi? Zljubljeni ljudje so zmerom nepočakani. No, bom videl, kaj se da storiti. Prihodnji teden odpotujem na Angleško. Kaj pravite, k komu? K enemu najpomembnejših ljudi v vsem evropskem trgovskem svetu. Poglejte, preberite naslov!«

Vzame iz pisalne mize pismo, pokrije z roko besedilo in pokaže Dorivalu samo naslov. Pismo je postal Howard Friderik Biford iz Liverpoola.

»Tvrdo utegnute poznati?« vpraša gospod ravnatelj Fric Adamek z vidnim ponosom.

»Kaj bi je ne,« se čudi pudobski fabrikant, »je na Angleškem največja tvornica za volno. S takimi ljudmi imate zveze?«

»Sir Biford me vabi osebo,« se ponaša ravnatelj Adamek. »Prosi me, naj pridem h konferenci v Liverpool. Saj veste, da mu pravije

Ig in njegova zgodovina

O početku prastarega Iga ni v zgodovini zabeleženega nikakršnega točnega datuma. Potrjena pa je domneva, da je obstajalo naselje Ig že mnogo pred rimsko dobo, kar izpričujejo številne najdbe stavb na kolen in mostiščarjev, ki so bile izkopane na iskem barju ter se nahajajo sedaj v ljubljanskem muzeju. Prostor, kjer so bili ti predmeti izkopani, se še danes imenuje »Velika Mostiščar in Mala Mostiščar«. Naziv vasi Ig je najbrž latinskega izvora iz »magnus vicus«, kar znači večjo vojaško naselbino. O bivanju starih Rimljanov v naših krajih dokazujejo številni rimski kamni, ki so vzdani v stene farne cerkve sv. Martina na Igu, še več takih kamnov pa je v ljubljanski stolnici, kamor jih je prepeljal nekdanji škof Dolničar. Ig — vas sama leži ob banovinski cesti Podpeč—Škofljica, pristonjena v hrib »Pungert« s starinsko cerkvico sv. Jurija z znamenitimi gotičnimi freskami.

Najstarejši nekdanji izanski grad je današnja občinska hiša »Trnek« (Thurnigg — lški turen), ki je le mal ostanek nekdanjega mogočnega gradu, na prijetno vzvišenem gričku. Ta je bil rodna hiša izanskih plemičev »von Igge«. Leta 1251 je bil lastnik tega gradu Martin von Igge, leta 1274 Marquard von Igge, leta 1320 Conrad von Igge, leta 1351 Hardegg Ptujski, tedanjí kranjski deželni glavar, leta 1383 plemič Friderik Harrer. Zadnji plemičev »von Igge« Mihael je bil leta 1495 beneficiat v Dobu, leta 1511 škofijaki vikar v Ljubljani, od kjer je odšel leta 1518 za župnika v Dob. V času Valvasorja je bil lastnik tega gradu Ivan Erazem baron Engelschhaus, pred tem pa njegov oče Franc Krištof. Leta 1692 je bil lastnik plemič Neubaus Franc, ki je bil poročen z baronico Kristino Engelschhaus, leta 1697 plemič Lukančič Janez, katerega vdovo Ano Klaro, rojeno Buchenberg, je leta 1708 poročil Kermavel Rok; leta 1723 je postal lastnik gradu plemič Mihelič Bernard Janez, leta 1744 Pire Jakob, leta 1772 grajski lovec Pišič Marko, ki je leta 1881 prodal grad Čurn Jakobu, ta pa leta 1854 bivšemu tirolskemu pivovarnarju Hiesingerju Andreju, ta pozneje Kocmurju Antonu, ki ga je nato leta 1899 prodal občini Ig, katera je lastnica še danes.

Drugi stari grad, ki pa bo najbrž starejši kot »Trnek«, je »Sonek« (Sonnekh), 361 m nadmorske višine, sedaj last Palmeta Josipa. V času Valvasorja je bil lastnik gradu Franc Krištof baron Engelschhaus, generalni zakupnik vseh deželnih davkov na Kranjskem. Vzdriževal je tudi znamenito koblarino ter je gojil izredno lepe ter plemenite konje. Okrog gradu je močno zaraščen smrekov gozd, kjer je bilo včasih mnogo jelenjadi in divjih prašičev. Ko so Turki leta 1589 vdrlí v deželo in oblegali grad, se je grajskim in tlačanom posrečilo premagati jih. Pobili so pašo ter njegovo spremstvo, ostale pa zapodili v beg. Mesto, kjer se je ta boj vršil, je označeno s »Paškim kamnom«, bližnje njive pa se imenujejo »Paške njive« in »Paške ulice«. Paški kamen ima starodaven napis, ki pa je že nekoliko izpran. Grad je bil več stoletij last grofov Schnitzenbaumov. L. 1580 je bil lastnik grof Wolfgang Schnitzenbaum, ki je imel za ženo Ežo Windischgrätz. Bila sta evangelijske vere. Na Pungertu v neposredni bližini gradu je cerkva sv. Jurija, ki je bila v reformacijski dobi leta 1580 od protestantov popolnoma izropana, zvonove in uro pa je tedanjí grof Wolfgang dal prenesti v svoj grad.

V Mateni je bil matenški grad »Höflein«. Ta grad je užival vse dobroto tik gradu tekoče vode, ki se je vila v strugi v obliki kanala okoli in okoli gradu, nižje doli pa se je izlival kanal v Iško. Grad je imel tudi lep vrt. Prvotno je bil neke vrste državno posestvo (»Kameralgut«). Pozneje je bil lastnik plemič Portner, ki ga je leta 1670 prodal grofu Janezu Gašpru Attenu. Po njegovi smrti se je vdova Marija Izabela, rojena grofica Auersperg, poročila z grofom Bogoljubom Barhom. Od slednjega je potom prodaje prešel grad v last barona Marxa Taurerja. V času Valvasorja je bil lastnik baron Janez Krištof Otto Taurer. Ko so leta 1469 vdrlí Turki v te kraje, so vas Mateno požgali, vse uničili in opustošili, močno je bil poškovdan tudi grad, vaščane ter grajske pa odpeljali v sužnost. Gradu danes ni več, na istem mestu pa stoje danes tri prav trdne domačije, lasti Sterle Martina (Škrabov), Juhe Martina in Močvega očeta, katerega rod je v Mateni najstarejši in izkazuje že 7 rodov

od leta 1698 dalje. Na polju pri Mateni stoji tudi staro kužno znamenje iz leta 1558, ki predstavlja sedečega Kristusa s trnjevo krono na glavi. Podružnična cerkev sv. Mohorja in Fortunata izvira iz leta 1430. Ima starinsko notranjost.

V Stajah je grad Perenstein (Bärnstein) v neposredni bližini gradu Soneka. Ima ime po medvedu, katerih je bilo nekoč mnogo v bližnjih gozdovih. V bližini močno zaraščen »goric« je bilo nekoč umetno vzrejše divjih zajcev, kamor je hodila gospoda na lov in kjer so se vršile tudi razne loveške igre. Lastniki so bili grofje Perenstein, Grof Janez je leta 1363 poročil neko vdovo, vendar je s tem zakonom rod izumrl. Grad je bil prodan plemičem Gall v 16. stoletju, ki so ga nato prodali in je bil grad ob Valvasorju že razvalina, katera lastnik je bil baron Franc Krištof Engelschhaus. Gradu danes ni več, le mal ostanek te razvaline je še viden. Na tem prostoru je danes večje posestvo, kjer gospodarí g. Janželj Miha.

Dobravec — Dobravlji grad 495 m nadmorske višine. Grad je danes last dveh posestnikov — Rožar Franc in Merkuna Janeza. Tu se je našlo mnogo starih rimskih kamnov. Tod mimo je vodila znana rimska vojaška cesta iz Cerknice preko Golega in Iga v Ljubljano. Valvasor imenuje Dobravec bogato na dobrem in zdravem zraku (bonitas — dobrota). Ob času Valvasorja je bil lastnik gradu Hans Krištof baron Engelschhaus, odnosno njegov sin Erazem. Krištof je prejel grad nekoliko preuredil. V neposredni bližini stoji tudi stara cerkva sv. Gregorja na vzvišenem hribčku. Po številnih izkopavinah je smatrati, da je Ig nekoč »gal daleč tu gori« (magnus vicus). Nedaleč od Dobravec so bile še ob Valvasorju mogočne razvaline nekdanjega gradu »Krumbergac«. Tudi te razvaline so bile last barona Erazma, rod Krumbergov pa je že davno prejel izumrl.

Grad Hoffig — na Igu, dober streljaj od Trneka, je bil nekoč tudi mali gradič, imenovan »Hoffig« (v lokah) na mali ravninici, poleg mimo tekoče Iščice. Leta 1690 je bil lastnik tega gradu plemič Krištof Franc plemeniti Buchenberg. Ta grad je mnogo pretrpel pred turškimi vpadi leta 1471 in 1528, tako da si nikdar ni opomogel.

Graščine in plemiči so propadli, ostali so nekdanji vlačani — sedanjí Iščanci ter prelepa ravnina s lepimi polji, brda s bogatimi gozdovi, v katerih se le pregošče žuje sekira, padajo težke klade in krolji, ki se speljejo na razne šage v bližnji okolič, od koder gredo lesni proizvodi vseh vrst v tu in inozemstvo ter tako nudijo boren dohodek našemu malemu kmetu.

»kralj volne«. Tu vidita, da nisem dobro zapisal samo pri predsednikih, ampak tudi pri kraljih. Nekaj vam predlagam, gospod Žagar. Premislite zadevo do jutri in jutri mi poveste, kako in kaj. Če ne, pa ne. Če pa hočete, tedaj vedite, da je moj prvi pogoj, da plačate vnaprej.«

»Sprejemem vaš pogoj,« pravi Dorival in vstane. »Zadevo moram prepati. Jutri vam povem, kako sem se odločil. Upam, da bom denar žrtvoval. Jutri popoldne bi se odpeljal v Pudo, da dvignem denar. V dveh dneh, torej v nedeljo, se vrnem z denarjem. Imeli bi ga v rokah vsekakor, še preden opdotujete na Angleško. Je vam prav?«

»Popolnoma, dragi gospod Žagar.«

»Jutri popoldne prav ob tej uri bom spet pri vas. Rad bi, da bi mi ne bilo treba čakati. Ker bi se le rad odpeljal že z opoldanskim vlakom v Pudo.«

»Se bo zgodilo, kakor želite, pisarniški predstojnici bom pa naročil, da ne more nihče z menoj govoriti. Dragi gospod Žagar, veselilo me je, da sem vas spoznal.«

Krepko je Dorival stisnil roko.

»Upam, da vam še kdaj postrežem.«

Ni slutil, kakšne misli se podijo v tem hipu po Žagarjevi glavi. Za hipec samo je Dorivala prešinila želja, da bi možica s krepko pestjo omamil in mu vzel pismo. Majčkeno nasilnosti, pa bi imel pismo.

Samemu sebi se je čudil, da se more mirno smehljati, da je imel toliko moči, da je svojemu nasprotniku stisnil roko in se vljudno poslovil...

9.

In zgodilo se je bridko dejstvo, da se je baron Samostrel resnično spremenil v Emila Šepca...

Nagoni Emila Šepca so ga vsega obvladali.

Postal je pohajkač.

Še več ko pohajkač!

Ves popoldan je bil v sobi.

Po glavi so se mu podili zmedeni načrti, ki jih je pa vse zavrgel, ker jih ni mogel izpeljati. Postal je siten, razdražen. Žal mu je bilo, da si ni že dopoldne s silo prilastil pisma. Proti večeru je šel ven. Prišel ni do nobenega sklepa.

Hodil je eno uro kar tjavendan, pazil samo na to, da bi ga ne videl kak znanec, in se mučil z mislijo, kako bi Adamku vzel pismo, ki ga previdni možiček nosi na prsih in ki ga misli prihodnji teden prodati siro Bifordu.

Ena možnost bi bila.

Če se mu posreči, da zvaži gospoda ravnatelja v beziški brlog, ga opiše s sladkim vinom in mu vzame pismo, ko bi bil pijan, bi prišel do cilja. Odprto vprašanje je le, če bo prekanjeni zakotni bankir šel v takšno beznico s človekom, ki ga še ne pozna popolnoma. Poskusi lahko...

Že vidimo: cel Šepcel

Slednjič je prišel Dorival v kino. Utrudil se je in hotel je kaj drugega premišljevati.

Vsedel se je na zadnji sedež v loži in gledal slike na platnu, kakor da jih ni. Kar se mu zapiči v oko naslov, ki se je prikazal v velikih in širokih črkah na platnu kot naslov

krvave drame: V krempljih opija. Beseda je obvisela. Misli so se mu obrnile v čisto novo smer. Opij!

Opij omami tako mehko in nežno. Zaziblje ga v rajske sanje. To bi rabil. Najlepše je pa bilo, da ima na razpolago čandu, kakor imenujejo Kitajci izvleček iz surovega opija. Obiskal je nekoč — da si znanje oplodi — v Buenos Aires brlog, kjer so pili opij, in si tam kupil škatičico nevarnega strupa. V spalnici, v majhnem zabojčku, kjer ima razna zdravila, je tudi opij za kaj.

Ravnatelj Adamek strastno kadi cigarete. Če pomeša med cigaretami tobak opij, in Adamek tako cigareto kadi, bo zaspal v globoko spanje opijevih pivcev.

Potem bi bila malenkost, vzeti mu pismo.

Kar v sredi predstave je zapustil kano. Tako bi šlo. Našel je pravo pot. Da bi je ne izpeljal, se mu ni zdelo težavno. Svoje živce je poznal. Vedel je, kaj jim lahko zaupa. Ponudil bo z ljubeznivim nasmeškom, ne da bi se mu roka tresla, gospodu ravnatelju cigaretno dozo, in bo omamljenemu, razoroženemu možu mirno odpel suknjič in telovnik ter vzel pismo. Posel bo brez nevarnosti. Zdelo se mu je, da ima vrbca že v žepu.

Le dobro pripravljeno mora biti vse.

Vzeti tobak iz nekaj cigaret, ga pomešati s čandom in stročnice spet napolniti — lahka reč. Da pride do opija, se mora skrivaj splaziti v stanovanje. Ne sme ga videti Galdino, ki misli, da je gospod odpotoval.

In še nekaj.

Da bi bil čisto na varnem, mora najprej preskusiti cigareto z opijem, kako učinkuje. (Nadaljevanje prihodnjik.)

JOŽE RAZOR

Nazaj več ne gremo

roman

Pogosto je še sicer videl Marijo pri družbenih sestankih, kajti bila je predsednica deklarskega krožka, tudi govorila je z njo in tudi svojih čustev ni mogel spremeniti, če ne je še tako trudil, nasprotno, zdelo se mu je, da vsak dan težje prenaša njeno odsotnost, toda zavest, da je Marija že zavezana z drugim, mu je neizprosno narekovala hladno zadržanje in samopremagovanje.

Ljudje v Rožnem dolu so kmalu uvideli pošteno in nesebično delo mladega zdravnika, ki se ni strašil nobenih naporov, če je bilo treba pomagati bednim in trpečim, tudi če pri tem ni dobil nobenega plačila. Večkrat se je zgodilo, da je po cele popoldneve ali večere prebil pri bolniški postelji revnega bolnika ali bolnice, plačila pa ni zahteval nobenega.

»Pravico za življenje ima vsakdo,« se je opravičeval, »tudi če ne more plačati.«

Taki prizori so se dogajali navadno v delavskih družinah, ki so bile bolj podvržene raznim socialnim boleznim, predvsem jetiki. Spočetka je to nesebično in pošteno delovanje mladega zdravnika bilo znano le ožjemu krogu bednih delavskih družin. Šele pa se je glas o dobroti in nesebičnosti Franceta Grašiča razširil splošno med delavstvom. Zabili so ga povzdigovati do nebes. »To je v resnici človek, ki ima ljubezen do proletarskega razreda. Takih voditeljev bi nam bilo treba.«

Toda že so revnejši delavci bili navdušeni zanj, so pa spet drugi prav v njegovi dobrotljivosti in poštenosti našli kamen spotike. Videli so v njem nevarnega tekmera, ki bo s svojim načinom pridobiti maso nižjega delavstva ne le za svojo osebo, ampak predvsem za naziranje, ki ga je zaslopal.

»Ta človek nam je zelo nevaren. S svojim vplivom bo potegnil delavske mase za seboj in jih odvedel v katoliški tabor. Nekaj bo treba tu ukreniti, da se njegovo delovanje in njegov vpliv čim bolj onemogočimo.«

Po marksističnih društvenih dvoranah so si sledile seje za sejo. Mrzlično so iskali privrčence Karla Marxa načinov, kako bi čimbolj izpodnesli naraščajoči vpliv dr. Grašiča na delavstvo. Poživilo so propagando zlasti med mladino, posluževali se vseh sredstev, dovoljenih in nedovoljenih, zatekali se k najbolj nemoralnim spisom in brošuram, da bi le držali ljudi stran od katoliškega tabora. Tu so pa tudi dobro čutili porast komunistične propagande ter zato še bolj napeli vse sile, da to propagando čimbolj onemogočijo. Videli so v dr. Grašiču sposobnega voditelja, ki popolnoma obvlada svoje ljudi, jim zna dati navdušenja za delo in voljo do vztrajnosti in neodjenljivosti. Razna društva, ki so prej bolj živovarila, so se pod Grašičevim vodstvom poživila in se uspešno vsa preusmerila za en sam določeni cilj: kako privedi katoliško idejo v Rožne dolu do popolne zmage, to je, kako osvojiti krščanstvo odtujeno delavstvo.

Dr. Grašič je bil predsednik meddruštvenega odbora, ki je imel vrhovno vodstvo nad delovanjem raznih organizacij v Rožnem dolu. V njegovem delu mu je zelo stala ob strani in mu vneto pomagala Marija. Imela je namreč ne le najvidnejše mesto pri dekleh, marveč je tudi največ pomnila s svojim vplivom med katoliškim žensstvom.

V dr. Grašiču je Marija občudovala nesebično delo in velike sposobnosti, ki so odlikovale mladega zdravnika. Toda že zgodaj se je poleg tega občudovanja potihoma vrnilo v njeno srce neko čustvo, ki ga ni mogla več obvladati. Od takrat naprej je začela gledati mladega zdravnika v drugi luči. Kar težko ji je bilo, da je ostal Grašič kljub pogostemu občevanju in kljub tolikim in tolikim razgovorom in sejam z njo le navaden, skoraj hladen družbeni predsednik, dasi je bil njegov nastop do neke vedno življen. Odkan in ljubezniv. Slutila je sicer, da ve Grašič o njenih odnošajih do nje. Vagnerja. Toda po drugi strani, čeprav se je zavedala, da to razmerje nalaga tako njej kakor tudi njemu neko določeno zadržanje, je vendar v srcu tiho hrepenela po nečem več, kakor je bilo le običajno družveno obravnavanje in sklepanje.

Uspeh Grašičevega vodstva in še bolj njegovega nesebičnega poklicnega delovanja se je kmalu pokazal v polni luči. Pri volitvah obratnih delavskih zaupnikov je marksistična volilna lista nazadovala za občutno število glasov. To dejstvo je silno učinkovalo na vodstvo marksistične skupine.

»Na vsak način bo treba nekaj narediti, da onemogočimo Grašiča. Če bo šlo tako naprej, bo v kratkem Rožni dol, ki je do sedaj veljal kot najbolj trdna in najbolj zanesljiva postojanka revolucionarnega delavskega gibanja, postal gnezdo klerikalnega nazadnjaštva in najbolj mračne reakcije.«

Katoliška stran, ohrabrena po uspehu, se je lotila dela še z večjo vnamo. Upati je bilo, da se bodo razmere v Rožnem dolu kmalu izboljšale. Nekega večera, bilo je okrog desetih, prišli na stanovanje dr. Grašiča fantek iz bližnje okolice Rožnega dolu.

»Ata je padel z lestve in se je zelo poškodoval. Prosim, da bi prišli in mu pomagali.«

»Ali si je kaj zlomil?«

»Ne vem, toda nič več ne govori in samo spi.«

»Aha, torej je v nezvesti.«

Grašič je pohitel k bolniku. Razen morebitnih notranjih poškodb, ki pa niso mogle biti nevarne, se ni zgodilo bolniku nič posebnega. Ukrenil je potrebno za bolnika, ki je bil zdaj že pri zavesti, le stokal je zaradi bolečin. Čudno pa se mu je zdelo, da žena ni kazala kakšne posebne žalosti ali sočutja, dasi je mož stokal tako obupno. Starejša sinova sta ga gledala z nekako škodoljnostjo in se umikala njegovim pogledom. Vsa stvar se mu je zdelo zelo neprijetna. Kar oddahnil si je, ko je končal in stopil v hladno nočni zrak.

Pot ga je vodila mimo hrastovega gozdiča, ki je bil oddaljen od prvih hiš v Rožnem dolu dobre četrt ure. V mislih se je še mudil pri čudnem obisku, ko zasliši pred seboj udarjanje korakov. Tri postave so mu šle v temi nasproti. Tik pred njim se ustavijo. Bila je temna noč in Grašič jih ni mogel spoznati.

»Ali ste vi dr. Grašič?« vpraša eden izmed njih.

»Da, jaz sem.« Grašič pogleda nezavestno od enega do drugega. Bil je tudi skrajni čas, kajti eden izmed njih je s dolgim predmetom, očitno s težko palico, z vso silo zamahnil proti njegovi glavi. Komaj je imel Grašič toliko časa, da se je umaknil morda smrtonosnemu udarcu. V hipu je odočkol, mahljaj je zadel v prazno. Toda že je bil obkoljen od neznancev. Mrzlično je iskal po žepih pripraven predmet za obrambo. Otipal je velik ključ, ga izvlekel in sklenil, da se bo z njim branil, kolikor bo pač mogel. Zdaj je vedel, da je bil oni bolnik le dobro zamišljena past.

»Kaj hočete od mene?« je zavpil.

V odgovor je eden neznanec zopet navallil proti njemu. S spretnim sunkom pod brado ga je vrغل zdravnik na hrbet ter se takoj nato umaknil, da se pripravi za napad ostalih dveh lopovov. Upal je, da se bo mogel otresti zločincev, ker je imel za to dovoljene pogoje. V akademskih letih je namreč zelo gojil šport in si okrepil mišice, se uredil v rokoborbi in v boksanju ter si na ta način pridobil potrebno spretnost, ki mu je že večkrat koristila.

»Če me ne pustite pri miru, vas premikastim kot mlade mačke!« Še ni končal te grožnje, ko sta dva zločincev skupno navallila nanj. Da se omeji samo na enega, skoči Grašič z vso silo in v glavo naprej v trebuh napadaleca na desni. Oba se takoj zvrnela po tleh. Levi napadalec je navallil v praznino, medtem ko se desni na tleh zvija v bolečinah in se neznansko dere. Še preden utegneta doseči še nedotaknjeni napadalec in pa oni, ki ga je zadel Grašič s težkim ključem pod brado, preli v skupen napad, je zdravnik že pokonci ter s ponovnim sunkom zvrne enega izmed njih po tleh ter se takoj nato zažene proti drugemu.

Ta je očitno spoznal, da postaja zadeva nevarna, ter se z vso naglico spustil v beg. Bržkone je bil to tisti, ki še ni okusil trde Grašičeve pesti. Grašič je stekel za njim. »Moram ugotoviti, kdo so prav za prav ti zločinci.« (Nadaljevanje prih.)

Večer na polju

V sredo zvečer me je poglala neutešljiva želja po lepem in neizraznem iz mesta, daleč ven na polje, sredi med valujoče žitne predele, ki nam dobrotno obetajo belega kruha. Bil sem sam, res čisto sam, in vendar se mi je zdelo, da me spremlja božajoč in ljubezniv dih pravičnega poljskega bitja, ki je šlo tik mene, zdaj na desni zdaj na levi, se ustavilo, kadar sem se ustavil jaz, se sklonilo, kadar sem se sklonil jaz, mi pripovedovalo o polju in njegovih lepotah, o rdečem maku v detelji, o prelepi plavici, ki je kakor brezkončno hrepenenje želela v svet, ven iz gostega žita, na moje prsi.

Zavidal sem kmeta, ki dan za dnem živi v ljubljenu naročju svoje predobre matere narave, medtem ko jaz gnijem v nemogočem vzdihu meščanske malopridnosti. Res je. On ne vidi, on ne sliši, on ne čuti. Pa ne zato, ker nima oči, ker nima sluha, ker je izgubil občutje. On je prepojen z lepoto in pesmijo svojega polja, on vse to sam izžareva, on je istoveten s svojo rodnično zemljo.

Večer postaja vedno bolj izrazit, šepetanje žitnih valov vedno bolj tajno in zaljubljeno, tako da je mak postal še bolj zarudel, plavica še bolj koprneča. Koprničev cvet se furi prenikat in osamljen med rjo in pšenico. Škrjanček se ne more sprijazniti z mislijo, da je zdaj konec dneva in poje kakor fant na vasi poslovinli spev preprekarnemu dnevu, morda tudi ljubavno pesem svoji družici, ki se je v polmraku izgubila med brazdami in koprni po svojem zvstem tovarišu.

Vem, da nisem več sam, da me obdaja blažila pomirjenost noči, ki je zakraljevala na poljani. Dobrotna, a vendarle pravična, nedosegljiva spremljevalka ob meni postaja kljub rastoči naglici mehkega mraka vedno bolj vidna, vedno mi je bližja, nazadnje tako blizu, da se njen dih združuje z mojim, kakor večerna rosa z dozorevačim klasom. Vem, da je to poletna noč, ki sem si je tolikokrat zaželel, pa mi je ostala skrita in nedosegljiva. Zdaj na polju je tako blizu mene, da se bojim njene bližine. Glej, utrgala je iz žita plavico in mi jo pripela na prsi. S plaho roko utrgam sramečljivi poljski mak, da bi vrnil prijaznost. Toda poletna noč ljubi skromnost hrepeneče plavice, ne ljubi kričavosti rdečega maha. In tako stoji oboja ob velikem bezgovem grmu sredi polja, okrašena s plavicami, kakor dve angliki in ne veva, kaj bi drug z drugim, dokler ne začnem trgati dišečih bezgovih cvetov.

Večer se je res spremenil v noč. Poljana postaja nevidna. Poletna noč je tako omamna! Nikoli nisem mislil na to, če je lepa. Toda tako prijetna je, mehka, prizanesljiva in vidi v pozabo. Ko bi ji vedno mogel biti tako blizu, sredi šepetanja dozorevačega klasja, sredi koprnečih plavici!

Poljska pot se pred menoj zmeraj bolj krči. Še malo, pa bi prišel do konca poti, od koder bi bilo težko priti nazaj. Rosa se že oprizema žvrljev, in v strahu sem, kaj bodo zaradi tega doma rekli. Vse polje je objel tisti trenutek med končanim delom in med pričakanjem počitka, ko človek tako rad kramlja, o preteklosti, o bodočnosti, o samih lepih stvareh. Še celo trpljenje je v takih trenutkih poveljavano in se zdi sreča, ne bridkost.

Zdaj vem, kam bom šel, kadar zaidem v praznino: ven na poljano, v poletni večer, kjer bom počakal noči. Iz zemlje, iz polja smo izšli, in tam bomo zopet našli sebe.

Že se vračam domov, že sem na pragu, pa mi še vedno žumijo črna, žalna krila poletne noči. In še celo sedmi dan me kliče že uvela plavica na moji mizi zopet nazaj na polje, v tih, ljubi poletni večer, v mirno, blago poletno noč, k pravičnemu poljskemu bitju, ki hodi sredi žitnih poljan in išče, komu bi pripelo na prsi lubečo plavico.

NA GORIŠKEM KRASU

Pri nas je — Kras,
žive skale, vmes vrtovi
in pa kamnati zidovi:
tako je pri nas.

(Grivški.)

Vojna vihra nas je v letu 1915 poslala begunce z Goriške na zeleno Stajersko. Se danes, po tolikih letih, mi je živo v spominu dan, ko smo se vozili skozi hmeljeve nasade po lepi Savinjski dolini. Preevlik je bil zame prehod iz Krasa v to, tako bujno okrašeno zemljo. Majsko sonce nas je grelo te dneve pred Binkošti. Vso težo našega beguntva smo pozabili za trenutke, ko smo se ozirali v smrekove gozdove, zelene travnike, njive in bistro Savinjo. Tri dolga leta smo bili v tem prelepem kotu slovenske zemlje. Dodobra smo se seznanili z domačini in se z njimi tudi razumeli.

Nekega dne me je vprašala ponosna kmet-ska gospodinja, ki je stala pred pragom velike kmetije in žage, od kod da sem doma. »S Krasa,« ji pravim. »S Krasa,« se je začudila, »saj to je pa tam, kjer imate kose zemlje ograjene s kamenjem. Kako ste revni tam pri vas!« Res, mati, ni pri nas veliko dobre zemlje, tudi ni smo morebiti tako bogati na gozdovih ko vi tukaj, a to našo malo zemljo ljubimo in komaj čakamo dneva, da zapustimo vaše lepe kraje. In ta gospodinja, tako ponosna na svoje raz-sežne travnike, gozdove in hmeljske nasade, ni mogla razumeti, da si želim nazaj na kamnita kraška tla.

Moje hrepenenje je pa raslo z dneva v dan in isto se je godilo z mojimi sorojaki. Še ni bilo vojne prav konec, samo prenesli so jo do Piave, ko smo pohiteli domov. Domovi! Kako je bilo v tem domu? Ne kamen na kamnu. Saj nas ni nihče podil iz onih zelenih gozdov in prelepih dolin in vendar smo šli raje v trpljenje, kajti šli smo — domov. Zastonj smo se ozirali po naših vaseh: Kje je Kostanjevica, kje Opatje Selo, Sv. Martin, kje Dobrdob? Vse te vasi so bile trikrat razbite in prevrjene v kup razvalin. Lahko s ponosom rečem: Samo Kraševci je bil zmožen si iz teh kupov razvalin napraviti nove domove, bele hišice in nove vrtove. To so bili nadčloveški napori, ki jih zmora samo velika ljubezen do rodne grude.

Kdor ni še videl Krasa, ne ve, koliko lepote je tam skrite. Ni le kamenje, ne, mnogo je drugega, ki človeka kliče nazaj, ako je bil kdaj tam.

S Trstlja (643 m) in zapadnega vrha Stola (690 m) nad Železnimi vrati je lep pogled na vso valovito Komensko planoto. Ta planota je polna na novo pozidanih belih vasic, preprežena z ogradaми in naluknjana z dolinami. Blizu Tomaja je bila nekdanja božja pot sv. Marije v Skalovju. Slike v cerkvi je izdelal mojster Razpet iz Cerkna. Pred to cerkvijo sta dve mogočni lipi, stari baje tisoč let. »Zorac« je že volta, višja. »Večernica« pa je še polna. Kaj bi znali ti lipi povedati sedanjemu rodu?! Mimo teh lip pelje stara furmanska cesta proti Sežani. Po tej cesti so naši dedje vozili s parizarji iz Trsta na Dunaj. V Drenjah je stara furmanska oštarija, kjer so se ti vozniki ustavljali. Iz Sežane pridemo v Povir, Gorenje in Divačo. Ti kraji so polni podzemskih jam. Najbolj znana je Kačja jama, par minut od postaje v Divači in skrita v grmovju. Naravni most jo deli v dva dela, globoka je čez 300 m. Na dnu te jame bobni Škocjanska Reka, ki pride pri Štisanu kot Timov na dan. Mnogo je na Krasu takih podzemskih jam, ki pričajo, kako delajo nevidne božje sile v osrčju tega kamnitega kraja.

Iz Divače nas pelje pot proti Trstu. Gremo mimo vasi: Loga, Rimanj, Boršta, Zatrežje, Boljane in še drugih. Pridemo do Bazovice, dalje v Trebče in iz Ban v Opčine. Bane so mala vas s tipičnimi kraškimi hišicami. V pol ure smo na Opčinah, kjer je važno železniško križišče. Nepozaben ostane tujcu pogled z Openskega obeliska na Trst, Jadransko morje, grad Miramar in Devin na skali. Ni skoraj mogoče odrgati pogleda od te krasote! Vinogradi in latniki, vrtovi polni cvetja se spuščajo v terasah navzdol do prvih mestnih hiš. Zato je pa tudi električna železnica vedno polna izletnikov. Tu je rastlinje bujnejše, in neverjetno se ti zdi, da si bil še pred par minutami med skalami in le nizkim grmovjem. Pred to lepoto pozabi človek za trenutke na težave v svetu in komaj čaka, da pove doma prijatelju o čudeših, ki jih je videl na tem koščku naše zemlje.

Pripovedoval mu bo o belih vasicah in dolinah, o podzemskih jamah, starih hrastih in košatih lipah. Spomnil se bo na presihajoča jezera in reke, ki bobnijo pod zemljo. Morebiti bo obiskal jamo pri Ospu. Vu v tej jami je bila v času turškega napada skrita vsa dolina z živino vred. Pri Orešku bo videl četr ure dolgo »Zegnano jamo«, v kateri so Kraševci prebili par tednov, dokler ni šel Turek iz dežele. Okoli Kostanjevice so kraške jame skrile v svetovni vojni kar cele bataljone.

Z veliko skrbjo in ljubeznijo obdela Kraševci rdečo prst svoje ograjene dolinice. Tja naseje ječmen in ajdo in posadi krompir. Doma ima čebele in kamor le more si napravi latnike črnega terana. Tudi ovčjega sira dobimo na Krasu in ob morju so ribiči, ki izdatno zaslužijo z ribolovom, zlasti je teh ribičev mnogo v Sv. Križu, kjer je ribiško pristanišče.

Mnogo je lepote na našem Krasu, katere ne morem v teh par vrsticah dovolj opisati. Oni,

ki ga pot zanese kdaj tja med kamenje, ne bo tako kmalu pozabil kraških posebnosti, ne kraškega modrega neba, ki odseva v Jadranskem morju. Zlasti pa mu bo ostala v spominu kraška gostoljubnost.

Pri nas je Kras.
Močno vino, črnožarno,
gostoljubje v njem kristalno:
tako je pri nas.

(Grivški.)

Nekaj dobre volje

V zadregi.

Župnik Logar je hotel že začeti svojo pridigo, ko je opazil, da je stari Močnik pravkar v klopi zadremal.

Začel je takole: »Predragi v Kristusu. V veliki zadregi sem. Če govorim tiho, me ne razumete, če govorim glasno, zbudim pa starega Močnika.«

Zdaj me pa ne boš več!

Dva Bohinjca sta pod češpljo sedela in al zastavljala ugenke.

Pa pravi prvi: »Kaj je to? Začne se s »a«, je črno in ima dve luknji.«

Drugi: »Ne vem.«

Prvi: »To je an par škornjev. — Kaj pa je to? Začne se s »d«, je črno in ima štiri luknje?«

Drugi: »Ne vem.«

»Prvi: »To sta dva para škornjev. — Kaj pa je to? Začne se s »e«, je višnjevo in ima češpljevo koščico v sredi.«

Drugi: »Prejeta duša, zdaj me pa ne boš več; to so trije pari škornjev!«

Nisem iz te fare.

Neko nedeljo je župnik napravil svojim župljanom glinljivo pridigo. Tako jim je govoril na srce, da je bila vsa cerkev v solzah. Tadi pod korom pa je stal možakar, ki je brez vsakega vidnega ganotja poslušal pridigarja. Njegov sosed to opazi in ga dregne z laktom: »Ali ne vidiš, da vsa cerkev joče, ti se pa drliš tako grdo?«

»Nisem iz te fare,« ga zavrne okregani.

Čarobni konj

Za naše male

Kraljičina je privolila, in nekega dne zgodaj zjutraj sta odšla na streho palače, sedla na čarovnega konja ter odletela v Perzijo.

Zunaj mesta sta stopila s konja. Kraljevič Firuz je pustil kraljičino na polju, sam pa je odšel, da obvesti očeta o njunem prihodu.

Perzijski kralj je bil presrečen, ko je spet videl svojega sina. Kraljevič mu je pripovedoval svoje dogodivščine ter pristavil:

»S sabo sem pripeljal bengalsko kraljičino na Indijčevem konju. Ona je zdaj zunaj

na deželi, v eni izmed tvojih palač, ter čaka, ali boš privolil v najino poroko.«

»Z veseljem privolim. Pojdimo ponjo. Hočem, da se tudi ljudstvo veseli s nami.«

Nato je zapovedal, naj takoj izpuste Indija iz ječe ter ga prevedejo k njemu.

»Pojdi,« mu je rekel, »vzemi svojega konja, in nikoli več se mi ne prikaži pred očmi.«

Štirideset razbojnikov

Zivela sta nekoč v Perziji dva brata. Prvi se je imenoval Kasim, drugi Alibaba. Po očetovi smrti sta dobila vsak polovico njegovega premoženja. Toda Kasim se je oženil s bogatim dekletom. Postal je zelo bogat trgovec ter je svojega brata zaničeval. Alibaba pa se je poročil s revno nevesto ter se preživljal s tem, da je cepil drva, jih prenašal na treh odih v mesto ter jih tam prodajal.

Nekega dne, ko je Alibaba cepil drva v gozdu, vidi gručo jezdecev, ki so se mu bližali.

»To mora biti banda razbojnikov, o katerih vsi govorijo,« si je mislil ter se v hipu povzpela na drevo. Tam se je skrila med vejami.

Jezdci, štirideset jih je bilo, so se ustavili ob vzhodni skali, poleg katerega je stalo tisto drevo ter so razjahali. Privezali so konje ter odvezali vreče od sedel. Po svoji teži so se zdele te vreče polne zlata in srebra. Kolovodja bande je šel na vrh skale ter povedal na glas:

»Ječmen, odpri se!«

Na veliko Alibabino začudenje so se odprla vrata v skalo. Vsi razbojniki so odšli notri in vrata so se zaprla za njimi.

Razbojniki so se nekaj časa zadržali v votlini, Alibaba pa je ostal na drevesu ter si ni upal premakniti se. Končno so se vrata spet odprla in razbojniki so izstopili. Poglavar je rekel:

»Ječmen, zapri se!«

Vrata so se zaprla in razbojniki so odjahali. Tedaj je Alibaba splezal z drevesa, se povzpela na skalo ter rekel:

»Ječmen, odpri se!«

Vrata so se odprla, Alibaba je vstopil in spet so se vrata zaprla za njim.

Alibaba je mislil, da bo prišel v kakšno strašno votlino. Njegovo začudenje pa je bilo veliko, ko se je znašel v veliki, svetli dvorani, ki je bila polna dragih kamnov, bogatega blaga ter vreč zlatega in srebrnega denarja. Takoj je vedel, kaj mora storiti. Izbral si je toliko vreč, kolikor so mogli nositi njegovi oslički, odprl na isti način kakor prej vrata, naložil vreče v sedla, pokril tovor z drvmi, tako da ni mogel nobeden opaziti denarja, in ko je odšel, reče:

»Ječmen, zapri se!«

Vrata so se zaprla in Alibaba se je vrnil domov.

Alibabina žena je bila zelo zadovoljna, ko je videla vse to zlato. Takoj je začela šteti denar.

»Draga žena,« reče Alibaba, »preveč časa bi rabila, če bi hotela prešteti ves denar. Skopal bom jamo ter tam skril denar.«

»Toda jaz hočem vedeti, kako smo bogati,« pravi žena. »Zaposodila si bom merico ter zmerila najin zaklad.«

Stekla je v hišo svojega svaka ter prosila njegovo ženo, naj ji posodi merico. Kasimova žena je bila strašno radovedna, kaj neki bo merila njena svakinja. Namazala je z mastjo merično dno. In ko je Alibabina žena merico vrnila, se je držal njenega dna novce, ne da bi za to ona vedela.

Ko se je tistega večera Kasim vrnil domov iz trgovine, mu je žena pokazala cekin. Kasim je takoj šel k svojemu bratu.

»Alibaba,« mu je rekel, »ti se samo tako delaš, kakor da bi bil reven, v resnici pa imaš toliko zlata, da ga moraš meriti v vrečah. Povej mi, kaj vse lo pomeni.«

Alibaba mu je povedal vso zgodbo.

Kasim je bil zelo lakomen, zato je drugo jutro zgodaj odšel v gozd z desetimi mulami. Izmed njih je vsaka imela na hrbtu velik zaboj. Kmalu je našel skalo ter rekel:

»Ječmen, odpri se!«

Vrata so se odprla, Kasim je stopil v votlino in vrata so se spet zaprla za njegovim hrbtom. V hipu je Kasim prenesel dvajset velikih, z zlatom napolnjenih vreč k vratom votline. Bil je pa tako razburjen, da je pozabil na čarobno besedo, ki je odpirala vrata. Namesto da bi povedal »ječmen«, ki je ena izmed čitnih vrst, je rekel:

»Oves, odpri se!«, in potem: »Rž, odpri se!« Imenoval je še druge čitne vrste, ki so mu prišle na jezik. Toda pravega imena se ni mogel spomniti in vrata so ostala zaprta.

Okrog poldne pa so se vrtni v votlino razbojniki. Videli so mule pred vhodom ter jih odpeljali v gozd. Potem so izdri meče in se približali vratom. Poglavar je rekel:

»Ječmen, odpri se!«

Ko so se vrata odpirala, je skočil Kasim ven. Vrgel je sicer poglavarja po tleh, toda ni mogel zbežati ostalim razbojnikom, ki so ga ubili, razrezali njegovo telo na štiri kose ter jih obesili v votlino kot opozorilo za vsakogar, kdor koli bi si predrznil stopiti vanjo. Razbojniki niso opazili, da je manjkalo nekaj zlata, zato niso vedeli, da je bil kdo še prej v votlini, ter so zadovoljni odšli.

Ko pa je prišla noč in se Kasim ni vrnil domov, je postala njegova žena nemirna. Šla je k Alibabi ter ga prosila, naj poišče, kaj se mu je zgodilo. Zgodaj zjutraj je Alibaba šel s tremi oslički zopet k votlini. V svojo veliko grozo je tam našel telo svojega brata. Naložil je na enega izmed oslov mrtvega brata, na druga dva pa dve z zlatom napolnjeni vreči ter se vrnil v mesto.

Doma mu je odprla vrata Morgijana, najboljša premetena služkinja njegovega brata. Njej je Alibaba sporočil žalostno novico.

Služkinja je rekla: »Moramo povedati, da je Kasim umrl naravne smrti. Treba je najti način, da ostane stvar skrita.«

Morgijana je odšla nato po zdravila, češ, Kasim je bolan. Proti večeru pa je naznanila, da je Kasim umrl.

Naslednjega dne je šla Morgijana na trg in našla tam starega čevljarja z imenom Baba Mustafa. Stisnila mu je v roko zlatnik in mu rekla:

»Baba Mustafa, delo imam za vas, toda to delo je tajno, zato vam moram zavežati oči.«

(Nadaljevanje prih.)

Nasledil se je v Videm-Dobrepolje pri gosp. Štehu zdravnik dr. Pokoren Mirko. Vrši poleg splošnega zdravljenja tudi zobozdravstvo.

Trebnje. Za živilske karte, ki jih je občina pred kratkim razdelila, je prispelo dovolj živil, da bodo ljudje dobili vse potrebno. Prav tako so prišla v Trebnje živila za sosednje občine. Tudi karte za mesec julij so že tu in bodo v kratkem razdeljene. Ljudje naj samo ne bodo nestrpni in naj se ravna po navodilih, ki so na hrstu kart.

Preloka pri Vinici. Nedavno je umrla gojenka Marijinega doma v Ljubljani, naša domačinka Anica Novak. — Preloki farani so z veseljem sprejeli novega župnika gospoda Jožefa Pokorna, doma je iz Škofje Loke. Želimu mu mnogo božjega blagoslova pri težkem delu v vinogradu Gospodovem.

Is telet Krajine. Tudi v naši deželi je bil prve dni velik naval pri zamenjavanju dinarjev v lire, kar se je vršilo v Crnomlju. Kljub siromašnosti računajo, da so menjali v Beli Krajini do 15 milijonov dinarjev. Nekateri pa so nesli menjat v Ljubljano ali v Novo mesto.

Treba vas pri Dvora. Posestnik v naši vasi Ivan Erjavec je vzel te dni po ljubljanski Gosposvetski cesti. Mimo je pribrel tramvaj. Voz je trčil v tramvaj. Prelomilo se je oje, ki je posestnika z vso silo udarilo v desno nogo pod členkom in mu je zdrobilo. Zdravi se v bolnišnici.

Z Dolenjskega. Važani neke večje vasi na Dolenjskem so sklenili, da v tej vasi ne sme biti nikdo lačen. Drug drugemu bodo pomagali. Eni s kruhom, drugi z delom, dokler ne pridejo boljši časi. Naj bi bilo povsod tako! — Rojenje čebel se je nekoliko zakasnilo, vendar sedaj čebele rade roje. Dobra medna letina bi zlasti letos, ko sladkorja ni v izobilju, zelo mnogim dobro došla.

Višnja gora. Kar četrt ure je padala pri nas toča oni terek. Oklestila je nekaj drevja in tudi žiti ni prizanesla. Vendar večje škode, hvala Bogu, ni naredila, saj je upanje, da se bo še vse popravilo.

Preiskujen reditni prašek

„Redin“ za prašiče

Pri malih prašičkih pospešuje Redin prašek hitro rast, krepi kosti in jih varuje raznih bolezni. Večji prašiči pa se čudovito hitro redijo in dobro prebavljajo. Zadoštuje že 1 zavitek za 1 prašiča ter stane 1 zav. L. 4^{.-}, po pošti L. 7^{.-}, 3 zav. po pošti L. 15^{.-}, 4 zav. po pošti L. 19^{.-}. Mnogo zahvalnih pisem. Pazite: pravi Redin se dobi samo z gornjo sliko.

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1

Na deželi pa zahtevajte Redin pri Vašem trgovcu ali zadrugi, ker si prihranite poštino.

Novo mesto. Po nalogu oblasti je odbor Rdečega križa prišel z obširnimi pripravami za prekrbo oseb, ki potrebujejo pomoči. — 22-letni cigan Jurij Brajdič je bil pred novomeškim sodiščem zaradi konjske tatvine obsojen na 5 mesecev strogega zapora. — Novomeška tvrda Joško Povh je darovala za revne ljudi 200 lir. Obklela in preskrbela je poleg tega z življenjem več revnih družin. — Uradni dnevi za sprejemanje strank pri okrajnem civilnem komisariju so ob ponedeljkih, sredo in petkih od 9. do 12. — V Krki je pri kopanju utonil 26 letni uradnik okrajnega načelstva Franjo Sušec, doma iz Slivnice pri Mariboru. — Na Dolenjskem so sedaj cene koza do 1500 din, pa jih je še težko dobiti. Koza je pač krava malega človeka.

Gradišče pri Litiiji. Posestnikova hči Anica Kokaljeva je šla na češnje. Nesreča je hotela, da je padla z drevesa in si zlomila desno nogo.

Moštova esenca Mostin

Z našo umetno esenco Mostin si lahko vsakdo z malimi stroški pripravi izborno, obstojno in zdravo domačo pijačo. Cena 1 stekla za 150 litrov L. 1150, po pošti L. 1750, 2 steklenici po pošti L. 3050, 3 steklenice po pošti L. 4200.

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1

Na deželi pa zahtevajte Mostin pri Vašem trgovcu ali zadrugi, ker si prihranite poštino.

Kadar jemo češnje, ne smemo piti vode

Češnje so zdrav in redilen sad, moramo jih pa čim boljše prežvečiti. Jemo jih lahko prene, kuhane ali posušene. Njih meso vsebuje jabolčno kislino, jabolčno kislino apno, pektin, sladkor, beljakovino, gumo, lepilo podobno snov, v kožnici dobimo vosek in žeslovo kislino, v jedru pa tudi nekaj pruske kisline. Češnja se razlikuje od višnje samo po večji množini sladkorja in manjši količini kisline. Češnje je priporočati osebam, ki so nagnjene k protinu. Voda in češnja ne gresta skupaj. To se lahko mašuje s vnetjem v črevesih in z razirjenjem želodca in črev, kar se lahko stopnjuje do črevesne omrtvičenosti. Nadalje ne požirajte češnjevih pečk. Večja množina koščiče lahko povzroči črevesni zamot.

Starost. Gost: »Gospod natakar, pred tole gosjo pečenko pa je treba sneti klobuk!« — Natakar: »Me veseli, če vam tekne.« — Gost: »Ne, ne, starost moram spošlovati.«

Mali oglašnik

V Domoljubu se zaračunajo mali oglasi po besedah, in sicer plača tisti ki išče službo L. 0.20 za besedo; v ženitvenih oglaših in dopisih beseda L. 1^{.-}; v vseh drugih oglaših stane beseda L. 0.80. Vsem oglašom se prišteje še oglasni davek. Na manjši znesek L. 7^{.-}, za ženitvene oglase L. 20^{.-}. Redni Domoljubovi naročniki plašajo polovico manj pri oglaših gospodarskega značaja.

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Imam dva vola

črnega, žig 78 na stegnu; tehta okrog 370 kilogramov; drugi črnosiv, žig št. VII; tehta 420 kg. — Jože Blatnik, Mleščvo 14. p. Stična.

Iščem vola

rjavega, na rogu žig 236, in voz s lestvami, žig isti, proti nagradi, Franc Frank, Blekova vas št. 18, Gornji Logatec.

1000 lir nagrade

kdor mi sporoči, kje se nahaja konj fuka z svedo, gornje ustne malo bele, star 7 let. Na prednji nogi v kolenu ranljiva ranica, na desni strani grebena pod grivo bela črta. Za vožnjo zelo dober. Vrela ga je jurišna četa na Vrhniki. Ispušen je bil okoli Pijave gorice. Sporočiti: Pavel Petkovšek, Idrijska cesta 5 — Vrhnika.

700 lir dam,

kdor mi sporoči, kje kobilu, popolnoma črno, brez žiga. Pod vampaom znak operacije. Teška kobilu, dobra za vožnjo, stara štiri leta. Sporočiti: Nadlišek Jakob, Pod Sv. Trojico 1, pošta Vrhnika.

Iščem kobilu fuko

16 let staro — nizko, širokega, preklanega križa, bele griva, na lakotnici ima malo odrgnjene dlake, na zadnji dve nogi grdo stopa; žig, če ga ima, je 59. Oddana je bila k' trupni komori št. IV. Oddati proti nagradi na naslov: Franja Babnik, Trata 12. p. Škofja Loka, kolodvor

Nagrade dobi,

kdor mi sporoči, kje se nahaja konj »fuka« žig 3711. Ima majhno belo liso in sopek belih diak na desnem stegnu. Josip Dimnik, Obrije 10, p. Moste-Ljubljana. (m)

Lepo semensko rž

bi zamenjal za pšenico. Njena rast se lahko še sedaj ogleda. Babnik Josip, Fuzine, p. Dobrunje pri Ljubljani. (m)

Kovaškega vajenca sprejemem. Naslov v upravi »Domoljuba« pod št. 9297. (m)

Deklo za poljska dela

iščem. — Lovše Jože, Zg. Kasele, p. Devica Marija Polje.

Hišico z vrtom

ali majhno posestvo na Dolenjskem ali na Notranjem kupim. — Ponudbe upravi »Domoljuba« pod sifro »Mali doma«.

Prosim vsakogar,

ki kaj ve na konja fuka, staraga 7 let, s malo bula na praih, žig št. 285, oddan je bil plantinski divitiji v Strazišče pri Kranju, naj sporoči proti nagradi na: Remakar Marija, Ljubljana — Tyrseva cesta 47-b.

1000 din nagrade dam,

kdor mi sporoči za konja Pubita, mišaste barve; žig 71, visok 151 cm, star 15 let, oddan na Viču. Šile Angela, Kot 2, p. Ribnica na Dolenjskem.

Proti nagradi 1500 in 500 dinarjev!

Občine ali privatniki naj mi javijo, če stam: 1. Rdeči pram: na čelu bela zvezda, 164-184, 5 let star, žig 484; na plečetu prednje noge bula. — 2. Rdeči pram: na čelu bela zvezda, 5 let star, 149-163, žig 267. Grill Avgust, Poljane št. 28, p. Toplice — Novo mesto.

Poizvedba

Kje se nahaja moj malo rabljeni lestveni voz št. 593, katerega sem oddal v Ljubljano? Znajdi kolezi skoraj novi. Proti nagradi sporočiti: Anton Perko, Vel. Illova gora 17, p. Krka

Konj »Fuka«

žig 2529 liso lastnika. Naslov v upravi »Domoljuba« št. 9301. (m)

Izredna knjiga za vse Slovence!

Naročite »Domoljuba« vsaj za drugo polletje. • S tem si pridobite pravico do »Slovenčevega koledarja«, ki stane za naročnike »Domoljuba« le 9 lir, za nenaročnike pa 20 lir. • Koledar bo obsežna knjiga čez 220 strani velikega formata 23 x 30,50 to je skoraj tako velikega formata kot polovica strani »Slovenca«. • Za ta denar take in vsebinsko tako bogate knjige ne boste dobili! • **Naročite jo takoj!** Poprej naročite še »Domoljuba«, ki stane letno le 18 Lir, polletno pa 9 Lir. Ne odlašajte, ampak pišite takoj na Upravo »DOMOLJUBA« LJUBLJANA.

»Domoljuba« stane 38 din za celo leto, za inozemstvo 60 din. — Dopise in spise sprejema uredništvo »Domoljuba«, naročnino, inšerate in reklamacije pa uprava »Domoljuba«. — Oglasi se zaračunavajo po posebnem ceniku. — Telefon uredništva in uprave: št. 49-04. Izdajatelj: dr. Gregorij Pečjak. — Urednik: Jože Fosiček. — Za ljudsko tiskarno: Jože Kramarič.